

خانه‌ای سرگردان
درباره مهدی اخوان ثالثفاصله فلسفه از زندگی
سیدمصطفی محقق دامادضرورت خروج از وضعیت تعلیق
محسن آرمین

دعوی نفتی

کاخ سفید با متهم کردن هند به تامین مالی روسیه در جنگ اوکراین، خواهان عدم خرید نفت مسکو شد

۳
افق

یادداشت روز

ارزبایی دیپلماتیک

سفر هیأت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به ایران تا چه حد می‌تواند باب جدید مذاکرات را بگشاید؟

سیدجلال ساداتیان

دیپلمات پیشین

در شرایط فعلی مشخصاً مطالبه اصلی که غرب در قبال ایران مطرح می‌کند، توقف کامل غنی‌سازی یا همان غنی‌سازی صفر درصد است. اما این مطالبه از چه زمانی و توسط چه کسانی مطرح شد؟ اگر روند مذاکرات هسته‌ای ایران با غرب از زمان تروئیکای اروپایی در سال ۲۰۰۳ تا امروز را دنبال کنیم، هیچ‌گاه موضوع غنی‌سازی صفر درصد به عنوان یک شرط جدی مطرح نبوده است. حتی در برجام، غنی‌سازی ۳.۶۷ درصد برای ایران به رسمیت شناخته شد. در چهار دور نخست مذاکرات با استیو ویتکاف، هیچ‌گونه صحبتی درباره توقف کامل غنی‌سازی مطرح نبود. اما در فاصله بین دور چهارم و پنجم، او این موضوع را مطرح کرد و متعاقباً طرف آمریکایی نیز آن را به میان آورد. خیلی زود روشن شد که این فشار ناشی از نفوذ و خواست اسرائیل بوده چراکه مذاکرات در وضعیت پیشرفت قرار داشت و اسرائیل نگران حصول توافق‌سی موفقی بین ایران و قدرت‌های جهانی بود.

اینجا باید به یک تناقض آشکار اشاره کرد و آن این است که اسرائیل که خود عضو ان.بی.تی نیست و سلاح هسته‌ای نیز در اختیار دارد، اکنون از طریق فشار بر آمریکا خواستار توقف کامل غنی‌سازی در ایران شده است. چنین رفتاری بی‌تردید به بن‌بست کشاندن مذاکرات منجر شده است. در ادامه مذاکرات، وقتی دور پنجم برگزار شد و ویتکاف جلسه را ترک کرد، قرار شد دور ششم در روز یکشنبه برگزار شود؛ اما درست پیش از این دور، اسرائیل دست به حمله‌ای زد که به نظر می‌رسد یا با هماهنگی آمریکا صورت گرفته بود یا دست‌کم آمریکا چشم خود را بر آن بسته بود. برخی معتقدند که این اقدام بخشی از یک بازی طراحی شده از سوی آمریکا بود تا از طریق اسرائیل، ایران را تحت فشار قرار دهند. اما برداشت من این نیست؛ به‌نظر می‌رسد که اسرائیل به دنبال آن بود که آمریکا را در برابر عمل انجام شده، قرار دهد.

با تمام این فراز و فرودها باید توجه داشت که در هیچ‌یک از قطعنامه‌های آژانس یا شورای حکام، بحثی درباره توقف کامل غنی‌سازی ایران مطرح نشده است. تمرکز آنها بر این است که ایران از حدود تعیین شده در برجام (که در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت نیز پشتیبانی شده) عدول کرده است. پاسخ ایران نیز روشن است و اعلام کرده که با توجه به بازگشت تحریم‌ها، ایران نیز اقدامات جبرانی انجام داده، از جمله غنی‌سازی ۲۰ و ۶۰ درصدی، استفاده از سانتریفیوژهای پیشرفته و محدودسازی نظارت‌های آژانس.

در مذاکرات اخیر، حتی بحث‌هایی درباره چگونگی بازگشت به تعهدات مطرح شده بود؛ از جمله اینکه چه تحریم‌هایی باید لغو شود و ایران چگونه می‌تواند غنی‌سازی مازاد را کاهش دهد. با این پیش‌زمینه، موضوع غنی‌سازی صفر درصد ناگهان توسط طرف‌های خاصی مطرح شد که منشأ اصلی آن به اسرائیل بازمی‌گردد. ممکن است استناد شود که آژانس هم ایران را متهم کرده اما حتی در آن قطعنامه‌ها نیز صحبت از توقف کامل غنی‌سازی نیست بلکه صرفاً اشاره شده که ایران از سقف‌های تعیین‌شده در برجام عبور کرده است.

از منظر حقوقی، ایران مطابق برجام و ان.بی.تی، حق دارد غنی‌سازی تا ۳.۶۷ درصد را حفظ کند. لذا پرسش مهم اینجاست که دیگران بر چه اساسی می‌خواهند، ایران را وادار کنند از این حق قانونی خود صرف‌نظر کند؟

| ادامه در صفحه ۳

باید از جنگ دوم جلوگیری کرد

سید حسین مرعشی، دبیرکل حزب کارگزاران سازندگی ایران می‌گوید:

چالش اصلی کشور، عبور هوشمندانه از وضعیت آتش‌بس به صلح پایدار است

بدترین سناریو برای ایران، شکل‌گیری اتحاد میان ترامپ، نتانیاهو و اروپاست

در مذاکرات آتی، صرفاً بر دشواری امتیازدادن تمرکز نکنید، بلکه به این بیندیشید

که در ازای آنچه به‌دست می‌آوردید، فقط ایران و تأمین امنیت مردم، دستاوردی بسیار ارزشمند است

و هشدار می‌دهد که باید با هوشیاری ادامه مسیر دهم و مهم‌ترین مسئولیت مدیران کشور در مقطع کنونی، پیشگیری از بروز یک جنگ دوم است. او با اشاره به اشتباه راهبردی ترامپ و نتانیاهو در برآورد توان ایران، تأکید می‌کند که دشمنان، انسجام و وطن‌دوستی

گروه سیاسی: در سایه تجربه جنگ ۱۲ روزه و در شرایطی که ایران هنوز در وضعیت شکننده «نه جنگ، نه صلح» به‌سر می‌برد، حسین مرعشی، دبیرکل حزب کارگزاران سازندگی ایران، در گفت‌وگویی صریح و تحلیلی از لزوم پیشگیری از بروز جنگ دوم سخن می‌گوید

مردم ایران را دست‌کم گرفتند. مرعشی معتقد است، پیروزی در میدان نبرد تنها یک بخش ماجراست؛ اکنون چالش اصلی، عبور هوشمندانه از وضعیت «آتش‌بس» به «صلح پایدار» است.

| ادامه در صفحه ۲

سیاست

بازگشت لاریجانی و پیام تغییر در سیاست امنیتی کشور

واعظی: مردم تدروی و سیاست‌های افراطی را نمی‌پسندند

گمانه‌زنی‌ها درباره بازگشت علی لاریجانی به دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی، آن هم در شرایط ویژه پسا جنگ ۱۲ روزه و تغییرات در شورای عالی امنیت ملی، بازتاب‌های گسترده‌ای در فضای سیاسی کشور داشته است. از یک‌سو، نشانه‌های جدی از تغییر در سطوح عالی نهادهای تصمیم‌ساز به چشم می‌خورد و از سوی دیگر، تحلیل‌گران این تحول احتمالی را نماد عبور از نگاه‌های افراطی و حرکت به‌سوی عقلانیت و مشی اعتدالی می‌دانند. در همین زمینه محمود واعظی، رئیس دفتر رئیس‌جمهور در دولت دوازدهم، با تأکید بر اهمیت تحولات در شعام، اظهار کرد که بازگشت لاریجانی به این شورا می‌تواند منشا تحولی مثبت باشد. او شخصیت لاریجانی را فرآنجانی، مشورت‌پذیر و توسعه‌گرا توصیف کرد و گفت که همکاری نیروهای مختلف با وی، از دولت تا نهادهای امنیتی و نظامی، حتمی و سازنده خواهد بود.

واعظی در گفت‌وگو با خبرآنلاین به برکناری احتمالی سعید جلیلی از سمت نمایندگی رهبری در شورای عالی امنیت ملی اشاره کرد و آن را متناسب با پیام انتخابات اخیر ریاست‌جمهوری دانست. انتخاباتی که به‌زعم او نشان داد، مردم دیگر سیاست‌های تند و افراطی را نمی‌پذیرند. او این تغییر احتمالی را نه‌تنها امری طبیعی در روند تعویض دولت‌ها بلکه ضرورتی راهبردی برای پاسخ به شرایط جدید کشور دانست. واعظی همچنین یادآور شد که از زمان آغاز به کار دولت جدید، بسیاری از دبیران شورا‌های کلیدی کشور همچنان از دولت قبل باقی‌مانده‌اند و اکنون زمان آن فرا رسیده که افرادی هماهنگ با دولت فعلی و دارای درک روشن از وضعیت موجود، سکان هدایت این شوراها را به دست بگیرند.

در همین بستر، تشکیل شورای دفاع نیز که با هدف ارزیابی جامع از وضعیت امنیتی و نظامی کشور پس از جنگ اخیر انجام گرفته، گامی مهم در تقویت بازدارندگی کشور تلقی شده است. ریاست این شورا با رئیس‌جمهور است و اعضای آن را سران قوا، فرماندهان ارشد نیروهای مسلح و وزرای مرتبط تشکیل می‌دهند. این نهاد تازه‌تأسیس قرار است با نگاه کلان و متمرکز به تقویت توان دفاعی کشور کمک کند و اصلاحات لازم در حوزه‌های امنیتی و اطلاعاتی را پیگیری نماید. واعظی تأکید کرد که ایجاد چنین نهادی با جایگاه تصمیم‌ساز، می‌تواند بازدارندگی پایدار کشور را در تمام حوزه‌ها تضمین کرده و به مثابه سیلی سختی باشد بر صورت دشمنانی که به خیال خام تجاوز می‌اندیشند.

او در ادامه با یادآوری نقش مردم در شکل‌گیری «بازدارندگی اجتماعی» پس از جنگ ۱۲ روزه، تصریح کرد که همراهی گسترده ملت با نظام، نیازمند پاسخ عملی از سوی حاکمیت است. از نگاه واعظی، بازگشت چهره‌هایی چون لاریجانی به سطوح بالای تصمیم‌سازی، می‌تواند نشانه‌ای باشد از آغاز رویکردی نو که هم با سیاست‌های کلان کشور همسوست و هم پاسخ‌گوی مطالبات عمومی برای عقلانیت و تدبیر است. به باور او، دوران سیاست‌های بی‌نتیجه و رضایت‌زدا باید پایان یابد و نهادهای حاکمیتی باید در عمل نشان دهند که صدای مردم را شنیده‌اند.

از سوی دیگر، تغییر احتمالی جایگاه جلیلی، پس از قریب به ۱۵ سال حضور مستمر در این شورا، نشان می‌دهد که فضای سیاست‌گذاری امنیتی کشور نیز در حال پوست‌اندازی است. واعظی در همین رابطه گفت که اگرچه نظرات و دیدگاه‌های جلیلی در این سال‌ها فرصت اجرا یافته‌اند اما اکنون، با توجه به وضعیت کشور و نیاز به رویکردی تازه، این تغییر لازم و بجا خواهد بود. به گفته او با توجه به حضور احمدیان در شورای عالی امنیت ملی و سابقه نظامی او، تمرکز وی در شورای دفاع، مؤثرتر خواهد بود.

در نهایت، واعظی بار دیگر بر این نکته تأکید کرد که تحول در شورای عالی امنیت ملی و شورا‌های راهبردی دیگر باید در جهت افزایش رضایت عمومی، تقویت سرمایه اجتماعی و پاسخ به اقتضانات پیچیده سیاست داخلی و خارجی صورت گیرد. اگر چنین شود، بازگشت لاریجانی نه‌تنها یک انتصاب ساده بلکه سرآغازی برای اصلاحات عقلانی و گامی در جهت بازسازی اعتماد ملی خواهد بود.

ادامه تیتیر یک

باید از جنگ دوم جلوگیری کرد

۴ مولفه کلیدی برای رسیدن به صلح پایدار

این فعال سیاسی درباره چرایی روشن‌تر شدن افکار عمومی جهان و دولتمردان نسبت به ماهیت رژیم صهیونیستی، اظهار کرد: از هفتم اکتبر و آغاز جنگ غزه، افکار عمومی جهان به‌واسطه اقدامات بی‌سابقه و ضدبشری اسرائیل نسبت به واقعیت این رژیم آگاه‌تر شده‌اند؛ چراکه اسرائیل هیچ‌یک از اصول اخلاقی، قوانین بین‌المللی و موازین حقوق بشری را رعایت نکرده است. مرعشی گفت: بنابراین باید چهار مؤلفه کلیدی شامل انسجام ملی، وحدت فرماندهی، بسیج دیپلماسی و آمادگی دفاعی هم‌زمان محقق شود تا ایران بتواند از وضعیت «نه جنگ، نه صلح» عبور کرده و به سوی صلحی پایدار حرکت کند. از ابتدای هفتم اکتبر بسیاری از تحلیل‌گران معتقد بودند که آرمان فلسطین دوباره زنده شده اما اکنون در این تحلیل تردیدهایی به‌وجود آمده و تحلیل‌گران به دو دسته تقسیم شده‌اند؛ گروهی همچنان بر این باورند که این جنگ به بیداری جهانی انجامیده و چهره واقعی رژیم صهیونیستی را بیش از پیش آشکار کرده است؛ در حالی که گروهی دیگر معتقدند در جهانی بی‌عمل و بی‌نظم حتی شورای امنیت و مجمع عمومی سازمان ملل نیز قادر به توقف این جنایات نیستند. وی ادامه داد: وضعیت به قدری مفتضح است که نماینده حقوق بشر سازمان ملل، جنایات اسرائیل در غزه را گزارش کرده اما به جای حمایت از سوی آمریکا تحریم شده است. تاکنون سابقه نداشته که ایالات متحده، نهاد حقوق بشر سازمان ملل را تحریم کند. مرعشی با اشاره به لزوم اتخاذ رویکردی متفاوت در قبال مساله فلسطین گفت: اگر تصمیم‌گیرنده بودم، پیشنهاد می‌دادم که جمهوری اسلامی ایران با عربستان سعودی متحد شود و در راستای ارحل در دولتی با تشکیل دولت دوم در فلسطین موافقت کند. از ابتدا موضع ما روشن بوده است؛ باید نظام آبرایتابد کنار گذاشته شود و همه ساکنان سرزمین تاریخی فلسطین – اعم از مسلمان، مسیحی و یهودی – سهم برابر و حقوق مساوی داشته باشند. هدف ما تشکیل حکومتی بر پایه آزادی مردم و تأمین حقوق همه گروه‌هاست نه حمایت از دولت صهیونیستی. وی افزود: هرچند اکنون از این ایده فاصله زیادی گرفته شده و تحقق آن دشوار است اما اگر ایران، کشورهای عربی و اروپا متحد شوند و دولت مستقل فلسطینی را به رسمیت بشناسند، این می‌تواند گامی مهم و روبه‌ جلو باشد. امروز جهان اسلام، کشورهای عربی و تمامی ملت‌های متمدن باید در برابر سیاست جابه‌جایی جمعیتی رژیم صهیونیستی ایستادگی کنند. وی ادامه داد: تحقق این شرایط منوط به آن است که ایران، کشوری قدرتمند باقی بماند. ایران قدرتمند نباید اهمیت راهبردی خود را فراموش کند. در مذاکرات آتی صرفاً بر دشواری امتیاز دادن تمرکز نکنید بلکه به این بیندیشید که در ازای آنچه به دست می‌آورد، حفظ ایران و تأمین امنیت مردم دستاوردی بسیار ارزشمند است. مرعشی تصریح کرد: در گفت‌وگو با آمریکا و اروپا باید بگوئیم، رژیم صهیونیستی را منزوی و امنیت ایران را تقویت کنیم. این هدف آن‌قدر مهم و ارزشمند است که باید دیپلماسی را جدی بگیریم و آمادگی داشته باشیم در صورت لزوم عقب‌نشینی‌های تاکتیکی انجام دهیم. وی در پاسخ به پرسشی درباره مصادیق عقب‌نشینی تاکتیکی گفت: نمی‌توان از پیش درباره مصادیق دقیق اظهارنظر کرد اما مسلم است که موضوعاتی مانند بُرد موشک‌ها قابل مذاکره نیست. موشک امنیت ایران است و درباره امنیت ملی نباید مذاکره کرد. این فعال سیاسی درباره دلیل همراهی سلطنت‌طلبان و منافقین با تتانیا‌هو در جنگ ۱۲ روزه گفت: همیشه درصدی اندک از افراد فرصت‌طلب و پست در هر جامعه‌ای وجود دارند. در این‌باره، یاد شعری قدیمی افتادم: «روزی افتاد فتنه‌ای در شام / هر کس از گوشه‌ای فرا رفتند / روستا‌دگان دانشمنند به وزیری پادشاه رفتند / پسران وزیر ناقص‌عقل به گدایی به روستا رفتند». وی ادامه داد: برخی از سلطنت‌طلبان امروز، مصادیق همین پسران وزیر ناقص‌عقل هستند که به گدایی حمایت تتانیا‌هو رفته‌اند تا به خیال خود در ایران حکومت کنند. این رفتار، اوج سقوط اخلاقی آنها را نشان می‌دهد. مرعشی تأکید کرد: باید همه تلاش خود را متمرکز کنیم تا فرآیند دستیابی به صلح پایدار محقق شود و ایران به یک حاشیه امن برسد. پس از آن نیازمند بازنگری اساسی در سازوکارهای مدیریت کشور هستیم تا با بهره‌گیری از تمام ظرفیت‌های ملی، نظام مدیریتی کشور را به گونه‌ای ارتقا دهیم که هیچ دشمنی به خود اجازه طمع‌ورزی به این سرزمین را ندهد.

دشمن دست به شیطنت جدیدی بزند- به لحاظ راهبردی اشتباه است. لذا هیچ کشوری، چه ضعیف و چه قوی، چه با نظام حکمرانی کارآمد یا ناکارآمد، در دوره آتش‌ش نمی‌تواند به‌دنبال اصلاحات بنیادین برود؛ چراکه هرگونه تضعیف قدرت مرکزی در این شرایط، راه را برای تسلط دشمن باز خواهد کرد.

تجربه سوریه هشدار برای اختلافات داخلی

همچنین مرعشی با اشاره به پیامدهای خطرناک اختلافات داخلی در دوره‌های حساس، گفت: تجربه سوریه در این زمینه کاملاً زنده و آموزنده است. احمدالشرع پس از آنکه دولتش در عربستان مستقر شد با دونالد ترامپ دیدار کرد، تحریم‌های آمریکا علیه سوریه لغو شد و در باکو با نمایندگانی از رژیم صهیونیستی رازینی‌هایی انجام داد. اما همین احمدالشرع، هنگامی که در السویدا اقدامی برخلاف خواست اسرائیلی‌ها انجام داد با آتش سنگینی مواجه شد. وی افزود: اگر ترامپ در آن مقطع جلوی حمله اسرائیل را نگرفته بود، احمدالشرع ظرف ۲۴ ساعت سقوط می‌کرد. این تجربه نشان می‌دهد که در شرایط جنگی هرگونه اختلاف و تصمیم‌نسنجیده می‌تواند، نتایجی فاجعه‌بار داشته باشد. در دوره‌هایی مانند وضعیت کنونی ایران که در «مرز صلح و جنگ» قرار داریم، طرح مباحث تند و اختلاف‌برانگیز نمی‌تواند حرف حساب‌شده‌ای تلقی شود. این فعال سیاسی اصلاح‌طلب با تأکید بر اینکه «اکنون وقت اصلاحات نیست بلکه زمان تقویت انسجام ملی برای عقب راندن دشمن و بازگرداندن کشور به مسیر صلح پایدار است»، خاطرنشان کرد: در عین حال، برخی بی‌توجهی‌ها نسبت به مردم و انسجام ملی در حال شکل‌گیری است که برای من قابل درک نیست. وی افزود: من با ظرفیت‌های نهاد روحانیت در ایران آشنا هستم و برای آیت‌الله جنتی نیز احترام قائم‌ا اما حتماً در میان روحانیون مدیر و سیاست‌ورز کشور، می‌توان دست کم ۵۰ نفر را یافت که هم وفادار به رهبری هستند و هم‌نشانش نصف آقای جنتی است. پرشش این است که چرا برخی نهادهای تصمیم‌گیر در چنین شرایط حساسی همچنان اصرار دارند، ایشسان بر صندلی دبیری شورای نگهبان باقی بمانند؟ مرعشی در ادامه گفت: ما روحانیون زیادی داریم که می‌توانند نماز جمعه اقامه کنند. پس چرا افرادی برای این جایگاه انتخاب می‌شوند که مردم نسبت به آنها حساسیت دارند؟ در دوره‌ای که به انسجام نیاز داریم، این قبیل تصمیم‌ها شباهه بی‌توجهی به افکار عمومی را تقویت می‌کند.

هیچ خطایی ما را از انسجام ملی منصرف نمی‌کند

در ادامه دبیرکل حزب کارگزاران سازندگی ایران با بیان اینکه ما اصلاح‌طلبان، هیچ مطالبه‌ای جز یک خواسته بنیادین نداریم و آن انتقال ایران از وضعیت «نه جنگ، نه صلح» به وضعیت «صلح پایدار» است، خاطرنشان کرد: استفاده صحیح و به‌موقع از همه ابزارهای دیپلماتیک و قدرت نظامی کشور مسأله مهمی است. نیروهای مسلح باید در بالاترین سطح آمادگی قرار داشته باشند و دیپلماسی نیز باید در بالاترین سطح ممکن عمل کند. وی با بیان اینکه «عرب‌ها، ترک‌ها و اروپایی‌ها با فروپاشی جمهوری اسلامی ایران موافق نیستند»، گفت: آنان به‌خوبی می‌دانند که هرگونه تغییر در جغرافیای سیاسی ایران، تأثیری مستقیم بر کل خاورمیانه خواهد داشت؛ به‌گونه‌ای که تمام بلندپروازی‌های اقتصادی عراق، امارات، قطر و عربستان رنگ خواهد باخت و موج مهاجرت سنگین چند ۱۰ میلیونی به‌سوی اروپا به راه خواهد افتاد. از سوی دیگر، اسرائیل نشان داده که نظامی غیرقابل کنترل است. این رژیم پشت پرده‌های فساد اخلاقی بسیاری قرار دارد که برخی دیپلمات‌ها و چهره‌های سیاسی آمریکا را نیز درگیر کرده است. این فعال سیاسی اصلاح‌طلب گفت: در موضوع جنگ غزه نیز حتی انگلیس – که از بنیانگذاران رژیم صهیونیستی به‌شمار می‌رود-اعلام کرده اگر آتش‌بس در غزه برقرار نشود، دولت فلسطین را به رسمیت خواهد شناخت. فرانسه نیز موضع مشابهی گرفته است. در این میان، اگر ما بتوانیم پروژه غلط ایران‌هراسی را مدیریت کنیم، قطعاً کشورهای عربی، ترکیه و اروپا علاقه‌ای به تضعیف ایران در برابر اسرائیل نخواهند داشت. آنان به‌خوبی می‌دانند که اگر اسرائیل از سد و خاکریز ایران عبور کند، نه اعراب امنیت خواهند داشت، نه ترکیه و نه اروپا.

به عقیده حسین مرعشی، بدترین سناریو برای ایران، شکل‌گیری اتحاد میان ترامپ، تتانیا‌هو و اروپاست. خبر خوب آن است که اهداف ترامپ با تتانیا‌هو تفاوت دارد همچنین منافع اروپا نیز با رژیم صهیونیستی همسو نیست. دیپلمات‌های ما باید این تمایز را به‌خوبی درک کرده و در صحنه سیاسی به‌گونه‌ای عمل کنند که اسرائیل منزوی و تنها بماند. ما باید روابط و مسائل خود با اروپا را به‌صورت مستقل از آمریکا پیگیری کنیم. حتی در گفت‌وگو با ایالات متحده نیز لازم است بیشتر به خواسته‌های حداقلی آمریکا توجه کنیم نه به مطالبات حداکثری اسرائیل و تتانیا‌هو. همچنین او چهار مؤلفه کلیدی برای رسیدن به این هدف را برمی‌شمارد: انسجام ملی، وحدت فرماندهی، آمادگی دفاعی و بسیج دیپلماسی. از نگاه مرعشی، اکنون زمان اصلاحات ساختاری و مباحث تفرقه‌برانگیز نیست بلکه باید با حفظ اتحاد، دشمن را وادار به عقب‌نشینی نهایی کرد. وی هشدار می‌دهد که کوچک‌ترین خلل در وحدت داخلی می‌تواند، پیامدی شبیه تجربه تلخ سوریه داشته باشد. این گفت‌وگو نه فقط تحلیل یک واقعه بلکه نقشه راهی برای عبور ایران از بحران‌های امنیتی و تثبیت جایگاه راهبردی‌اش در آینده منطقه است.

فرماندهی یکپارچه و متمرکز، ذیل هدایت رهبری

دبیرکل حزب کارگزاران سازندگی ایران در گفت‌وگو با وبژبرنامه «برای وطن» خبرگزاری ایسنا درباره برخی ضعف‌ها و جای بحث که در سطوح تصمیم‌گیری وجود دارد، می‌گوید و تأکید می‌کند که مردم به‌صورت کلی از برخی از این ضعف‌ها و شاید نفوذهایی که صورت گرفته آگاهند اما بررسی دقیق این مسائل باید در سطح ستاد جنگ و در قالب کار کارشناسی صورت گیرد. وی افزود: نخست، تمرکز فرماندهی در مقام معظم رهبری است؛ امری که اکنون محقق شده است. همه قوا با ایشان هماهنگ هستند و رهبری بر امور کشور تسلط کامل دارند. همچنین همه جریان‌های سیاسی اعلام کرده‌اند که از تصمیمات رهبری تبعیت می‌کنند. مرعشی ادامه داد: مؤلفه دوم، انسجام ملی است. امروز، اجماع عمومی در میان مردم وجود دارد که ایران باید به نقطه‌ای برسد که از درگیری نظامی فاصله بگیرد. البته این به معنای ترس از جنگ نیست؛ اگر دشمن به ما حمله کند، قطعاً پاسخ سنگین و قاطعی خواهیم داد، اما ملت ایران جنگ‌طلب نیست. همه ایرانیان خواهان آن هستند که کشور به سمت صلح پایدار حرکت کند. مرعشی در ادامه تحلیل خود از وضعیت کشور پس از جنگ ۱۲ روزه با طرح این پرسش که «مسأله امروز ایران چیست؟» گفت: خاموشی، کم‌آبی، تورم، گرانی و ناکارآمدی در سیستم اداری و قضایی از مشکلات واقعی کشور هستند اما مسأله اول ما اینها نیست. مهم‌ترین مسأله امروز، این است که در شرایط فعلی – که نه در وضعیت جنگ هستیم و نه در صلح کامل – چگونه کشور را از حالت «آتش‌بس» به وضعیت «صلح پایدار» بازگردانیم. وی افزود: اقتصاد ایران هنوز از شوک جنگ ۱۲ روزه خارج نشده است زیرا همچنان اطمینانی وجود ندارد که کشور در نقطه امن صلح مستقر شده باشد. این بی‌اطمینانی موجب کاهش مصرف، افت خرید مردم و پایین آمدن سفارش‌های تولیدی کارخانه‌ها شده که به‌دنبال خود، کاهش تولید، افزایش بیکاری و تشدید تورم را به همراه خواهد داشت. دبیرکل حزب کارگزاران سازندگی ایران با تأکید بر ضرورت گذار از وضعیت «نه جنگ نه صلح» به صلح پایدار، گفت: مسأله اصلی امروز کشور همین انتقال است. اما این انتقال چه نیازهایی دارد؟ به نظر من، چهار مؤلفه اساسی باید محقق شود. وی با بیان اینکه «اهداف ترامپ و تتانیا‌هو در این حمله یکسان نبود»، اظهار کرد: ترامپ تمرکز خود را بر موضوع هسته‌ای ایران گذاشته و بارها اعلام کرده بود که ایران نباید به سلاح هسته‌ای دست یابد. البته او تمایل داشت، کل برنامه هسته‌ای ایران متوقف شود. در مقابل، تتانیا‌هو به‌دنبال فرصتی برای براندازی نظام جمهوری اسلامی در ایران بود. او تصور می‌کرد چنین حمله‌ای می‌تواند مسیر تجزیه ایران را هموار کند.

چرا اکنون زمان اصلاحات بنیادین نیست

در ادامه این گفت‌وگو، مرعشی بر این مهم تأکید دارد که در منطقه، هیچ‌یک از کشورهای عربی توان مقابله با اسرائیل را ندارند. اسرائیل اساساً حریفی در منطقه نمی‌بیند و به‌دنبال توسعه همکاری‌های اقتصادی با کشورهای عربی است. اما تنها مانع جدی در برابر خود را ایران می‌داند و تلاش داشت این قدرت منطقه‌ای را شکست دهد اما در این مسیر توفیقی نیافت. وی با اشاره به محاسبات غلط سسران تل‌آویو و واشنگتن ادامه داد: اطلاعاتی داریم که تتانیا‌هو به ترامپ وعده داده بود، ایران پنج تا هفت روز پس از آغاز جنگ، تسلیم یا از هم خواهد پاشید. آنها روی نارضایتی‌های داخلی حساب ویزای باز کرده بودند. مرعشی افزود: واقعیت این است که مردم ایران ۶ سال است تورم بالای ۴۰ درصد را تحمل می‌کنند. نارضایتی‌ها واقعی است چراکه در این مدت تنها ۲۰ تا ۲۵ درصد از کاهش قدرت خرید مردم جبران شده است. اما آنها از یک حقیقت مهم غافل بودند؛ وطن‌دوستی عمیق مردم ایران و ازجار عمومی در داخل و بسیاری از نقاط جهان از افرادی همچون تتانیا‌هو. مردم ایران هرچند نسبت به برخی مسائل نارضی هستند اما اصالت، هویت و وطن‌خود را فراموش نمی‌کنند. به عقیده مرعشی، برخی جریان‌ها خواستار برگزاری رفتارندوم، تشکیل مجلس مؤسسان و تغییر نظام سیاسی کشور هستند. اما طرح چنین پیشنهادهایی در شرایط کنونی – یعنی دوره «نه جنگ نه صلح» که هر لحظه ممکن است

دومین گفت‌وگو

پوتین و نتانیاهو برای بار دوم با یکدیگر تلفنی گفت‌وگو کردند

کرملین اعلام کرد که ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهوری روسیه و بنیامین نتانیاهو نخست‌وزیر اسرائیل (دوشنبه) به صورت تلفنی با یکدیگر گفت‌وگو کردند. این تماس تلفنی، دومین تماس تلفنی پوتین و نتانیاهو در طول یک هفته گذشته است. بنا بر اعلام کرملین، پیش‌تر دوشنبه ۶ مرداد ۱۴۰۴ نیز رئیس‌جمهوری روسیه و نخست‌وزیر اسرائیل به صورت تلفنی درباره ابعاد مختلف وضعیت پرتنش خاورمیانه گفت‌وگو کردند. رئیس‌جمهوری روسیه در این تماس تلفنی بر موضع تغییرناپذیر خود در حمایت از حل و فصل صرفاً مسالمت‌آمیز مشکلات و درگیری‌های موجود در منطقه تأکید کرد. ولادیمیر پوتین بر اهمیت حمایت از وحدت، حاکمیت و تمامیت ارضی جمهوری عربی سوریه، تقویت ثبات سیاسی داخلی آن از طریق رعایت حقوق و منافع مشروع همه گروه‌های قومی و مذهبی مردم تأکید کرد. کرملین افزود: با توجه به شدت گرفتن درگیری ایران و اسرائیل، طرف روسی در این تماس، آمادگی خود را برای تسهیل دستیابی به راه‌حل‌های مذاکرات درباره برنامه هسته‌ای ایران ابراز کرد. بنابر این گزارش، پوتین و نتانیاهو

شبه‌قاره

دعوی نفتی

کاخ سفید با متهم کردن هند به تامین مالی روسیه در جنگ اوکراین، خواهان عدم خرید نفت مسکو شد

فرشاد گلزاری

گروه بین‌الملل

اعمال تعرفه‌های گوناگون از سوی ایالات متحده بر روسیه و سایر کشورهای تاثیرگذار عرصه سیاست و اقتصاد موجب شده تا یک بهم‌ریختگی مشخص در نظام بین‌الملل با «متد ترامپ» به وجود بیاید که در دور اول ریاست‌جمهوری او هم تا حدودی شاهدش بودیم. ماجرا از آنجا شروع شد که ترامپ در زمین گلف خود در اسکاتلند با اورزولا فون‌درلاین، رئیس کمیسیون اروپا و کیری استارمر دیدار کرد و پس از آن صراحتاً اعلام کرد که ۵۰ روز به روسیه وقت می‌دهد تا پرونده جنگ اوکراین را سر و سامان دهد سپس چند روز بعد این مدت را به ۱۰ تا ۱۲ روز کاهش داد و در نهایت کار به جایی رسید که مسکو از سوی واشنگتن تهدید شد. این تهدید به زعم برخی‌ها، دو سویه بود که خروجی آن دو تحول مهم را پدید آورد؛ نخست بحث تحریم روسیه توسط ایالات متحده بود و دوم اعزام دو زبردیاسی امنی آمریکا به محیط اطراف روسیه که دمتری پسکوف، سخنگوی کرملین (دوشنبه) آن را یک اقدام رزمی و مداوم تلقی کرد!

آنچه در این راستا باید مورد نظر قرار بگیرد این است که ترامپ پیشنهاد تصویب بسته تحریمی علیه روسیه را داده اما «هیل» در این خصوص نوشت: سناتورهای جمهوری‌خواه آماده می‌شوند تا واشنگتن را بدون پیشبرد لایحه تحریم‌های عمده علیه روسیه ترک کنند و از سوی دیگر مجلس سنا در حال گذراندن تعطیلات ماه آگوست است و در اوایل ماه سپتامبر دوباره تشکیل جلسه خواهد داد. در بخشی دیگر از این گزارش آمده است در حالی که تدریجاً سنا می‌خواستند، لایحه تحریم‌هایشان قبل از تعطیلات یک ماهه تصویب شود، در نهایت تصمیم را دست کم برای تابستان به صورت کامل به دست دونالد ترامپ سپردند.

این بدان مفهوم است که فعلاً اعمال تحریم‌ها به صورت موقت علیه روسیه و از سوی واشنگتن در سایه ابهام قرار دارد؛ اما مساله مهم‌تر این است که آمریکا حالا نوک پیکان اقدامات خود را به سوی شرکای اصلی روسیه یعنی چین و هند نشانه رفته و آنها را تهدید کرده که اگر به خرید نفت از مسکو ادامه دهند مشمول تعرفه‌های حداکثری خواهند شد.

حمله به دهلی

در این مسیر ترامپ اخیراً اعلام کرده بود که هند خرید نفت از

هفته قبل توافق کردند که گفت‌وگو در مورد مسائل جاری در دستورکار بین‌المللی و دوجانبه را ادامه دهند. پنج‌شنبه ۹ مرداد ۱۴۰۴ و پس از این تماس تلفنی بود که اسعد الشیبانی و مرهف ابوقصره، وزیران امور خارجه و دفاع دولت موقت سوریه برای نخستین بار در قامت فرستادگان حکومت جدید دمشق پس از سرنگونی بشار اسد به مسکو سفر کردند تا به زعم تحلیلگران، حمایت روسیه را از خود برای گذر از بحران‌های کنونی داخلی و خارجی از جمله تداوم تجاوزگری‌ها و حملات اسرائیل جلب کنند. وزیر امور خارجه دولت موقت سوریه در آن روز در کنفرانس مطبوعاتی مشترک با سرگئی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه اظهار کرد: سوریه از جنگ خسته شده و دمشق هیچ برنامه تهاجمی علیه اسرائیل ندارد. روزنامه روسی وزگلیاد نیز به نقل از خبرگزاری رسمی سوریه (سانا) نوشت: رئیس‌جمهوری روسیه در دیدار با هیأت سوری بر مخالفت خود با هرگونه مداخله اسرائیل یا تلاش‌های آن برای تجزیه سوریه تأکید و تعهد مسکو را برای حمایت از دمشق در بازسازی و ثبات اعلام کرد. لاوروف در این

دیدار با انتقاد از اینکه قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل در زمینه مأموریت نیروی ناظر سازمان ملل در بلندی‌های جولان به صورت جدی توسط اسرائیل نقض می‌شود، گفت که در این راستا، قطعنامه‌ای برای تمدید آتش‌بس تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۵ تصویب شد و باید بدان احترام گذاشت و آن را اجرایی کرد.

این تماس در حالی برقرار شده که اخیراً وزرای دفاع روسیه و سوریه در مسکو با یکدیگر دیدار کردند و برخی از رسانه‌ها اعلام کردند که بحث بازگشایی پایگاه‌های نظامی روسیه در سوریه نیز در این راستا مورد تبادل نظر قرار گرفته‌اند. در این راستا یوسف المصلح، سردبیر گردهمایی

همچنین باید به این نکته توجه شود که مذاکرات تجاری هند و ایالات متحده در ماه‌های اخیر هیچ توافقی در پی نداشته است چراکه ترامپ خواسته‌های حداکثری دارد و دهلی‌نو تمایلی ندارد که بخش لبنیات و کشاورزی خود را به طور کامل روی محصولات آمریکایی باز کند. این در حالی است که روسیه در ۶ ماه نخست سال جاری میلادی همچنان بزرگ‌ترین تامین‌کننده نفت برای هند بوده است. آمریکا به عنوان بزرگ‌ترین اقتصاد جهان هم‌اکنون با هند که پنجمین اقتصاد بزرگ جهان محسوب می‌شود ۴۵.۷ میلیارد دلار کسری تجاری دارد. بر همین اساس تعرفه‌های جدید، کالاهای صادراتی هند به آمریکا که در سال ۲۰۲۴ حدود ۸۷ میلیارد دلار برآورد شده بود را تحت تاثیر قرار خواهد داد؛ صادراتی که اقلامی از جمله پوشاک، دارو، طلا و جواهرآلات زینتی و محصولات شیمیایی که به شدت به نیروی کار وابسته هستند را شامل می‌شود.

با این وجود به نظر می‌رسد که تنش میان آمریکا و هند از آنچه که گمانه‌زنی می‌شد، فراتر رفته است؛ چراکه نارندرا مودی، نخست‌وزیر هند در بحبوحه بی‌ثباتی اقتصادی جهان در پی اعمال تعرفه‌های تجاری جدید ترامپ، تلاش خود را برای تشویق مردم کشورش به اولویت دادن در خصوص خرید محصولات ساخت داخل افزایش داد و از آنها خواست تا کالاهای هندی بخرند که همه را به یساد توری قدیمی او با عنوان «در هند بسازید» می‌اندازد!

ارزیابی دیپلماتیک

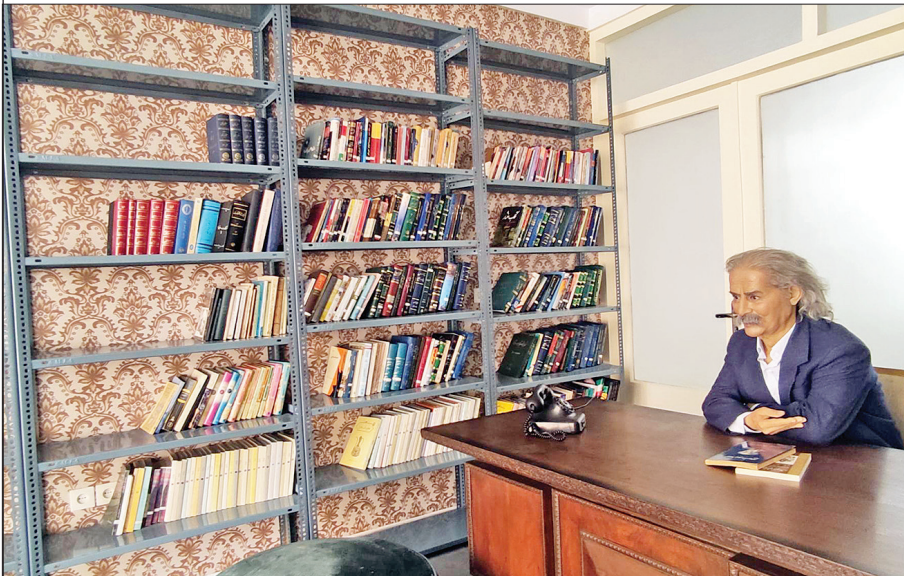
غرب، تحت فشار اسرائیل، مدعی است که چون ایران به سطح ۶۰ درصدی غنی‌سازی رسیده و مقدار آن نیز از حد مجاز بسیار فراتر رفته (مثلاً به بیش از ۴۰۰ کیلوگرم) پس نیت ایران، تولید سلاح هسته‌ای بوده است. اما ایران بارها اعلام کرده که اقداماتش صرفاً واکنشی به نقض تعهدات طرف مقابل بوده و اگر طرف‌های مقابل به تعهدات برجامی‌شان بازگردند، ایران نیز اقدامات جبرانی خود را معکوس خواهد کرد. در این میان عراقچی پیشنهاد تشکیل کنسرسیوم را به شرط استقرار در ایران مورد اشاره قرار داده و دکتر ظریف نیز از تشکیل یک نهاد منطقه‌ای شامل کشورهای همسایه، کشورهای غربی و سازمان ملل سخن گفته است که نشان از وجود راه‌حل‌های متعدد دارد. در حال حاضر، ایران اعلام کرده که آمادگی دارد، نگرانی‌های غرب درباره احتمال ادعایی غرب مبنی بر تولید سلاح هسته‌ای را رفع کند اما در عین حال تأکید می‌کند که نمی‌تواند، فرآیند غنی‌سازی را واگذار کرده و به دیگران وابسته شود چراکه تجربه بدعهدی‌های گذشته هنوز در حافظه تاریخی ایران باقی است. هم‌اکنون ایران اجازه ورود بازرش‌های آژانس را نیز نداده است و تأکید دارد که این بازرسی‌ها نباید بهانه‌ای برای ارائه اطلاعات به اسرائیل جهت اقدامات خرابکارانه باشند. مجلس ایران نیز مصوب کرده که تمام همکاری‌ها باید تحت نظارت شورای عالی امنیت ملی انجام شود. با تغییراتی که در برخی ساختارهای کشور رخ می‌دهد، انتظار می‌رود روندهای سیاست‌گذاری با دقت بیشتری پیش‌برود و تلاش شود که هم حقوق قانونی ایران حفظ شود و هم نگرانی‌های طرف‌های غربی که عمدتاً توسط اسرائیل القا شده‌اند، پاسخ داده شوند. اگر بخواهیم چشم‌انداز کوتاه‌مدت مذاکرات را ارزیابی کنیم باید گفت که در این فضای پیچیده، دولت ایران تلاش می‌کند هم مقاومت نشان دهد و هم از ابزارهای خود در مذاکرات استفاده کند تا امتیازات را حفظ نماید. با وجود مواضع تند و فشارهای آشکار، می‌توان گفت فعلاً دو طرف در حال ارزیابی شرایط برای ورود یا عدم ورود به یک روند جدید مذاکراتی هستند. آنچه روشن خواهد بود این است که نه ایران به‌طور کامل در را بسته و نه طرف‌های مقابل تصمیم قطعی برای مصالحه گرفته‌اند. اما نشانه‌هایی از تمایل دو طرف برای جلوگیری از تشدید تنش دیده می‌شود و این می‌تواند، پنجره‌ای هرچند محدود برای مذاکره باقی بگذارد. نکته نهایی اینکه در وضعیت فعلی به نظر می‌رسد که شرایط تا حدودی تعدیل شده و ایران هم در حال استفاده از این فضای پیش آمده، است. این در حالی است که دیپلماسی عمومی و رسانه‌ها به صورت فعال، اقدامات خود را پیش می‌برند و در این راستا تغییرات احتمالی پیش‌رو این معنا را مخابره می‌کند که تمهیدات جدیدی در حال شکل‌گیری است؛ به این معنا که دست‌ها روی ماشه است اما در این راستا مذاکره و اقدامات دیپلماتیک را هم در دستور کار قرار داده‌اند.

گزارش: میراث

خانه‌ای سرگردان

روایت فرزند مهدی اخوان ثالث از سرنوشت خانه این شاعر

فرزند مهدی اخوان ثالث با شرح آنچه بر خانه این شاعر فقید گذشته، می‌گوید زمان واگذاری خانه به شهرداری قرار بر این بوده که متولی خانه، خانوادهٔ اخوان باشد اما الان خانوادهٔ اخوان ارتباطی با این خانه ندارد.

خانهٔ قدیمی دوطبقه‌ای در خیابان زرتشت غربی (در تهران) است که مهدی اخوان ثالث، سال‌های پایانی زندگی‌اش در آن‌جا زیسته؛ خانه‌ای بازمانده از زمان پهلوی دوم است که قدمت زیادی ندارد اما به دلیل زیست شاعر در این خانه، حائز اهمیت بسیار است. این خانه در سال ۱۳۸۲ به ثبت ملی رسید و بعد خانوادهٔ شاعر، خانه را در اختیار شهرداری قرار داد تا بعد از تعمیرات بشود پاتوقی برای فرهنگ و علاقه‌مندان مهدی اخوان ثالث. پس از اتفاقات بسیار، این خانه به عنوان «خانه – موزهٔ اخوان ثالث» در سال ۱۳۹۹ افتتاح شد.

زردشت اخوان ثالث، فرزند این شاعر که مدیریت نشر زمستان (ناشر آثار اخوان ثالث) را نیز برعهده دارد، در گفت‌وگو با ایسنا دربارهٔ وضعیت خانهٔ اخوان، می‌گوید: «این خانه را در دههٔ ۹۰ به شهرداری منطقه ۶ فروختم اما قرارمان با شهرداری این بود که آن‌ها خانه را از ما بخرند و بعد از مقاوم‌سازی و تعمیر، دوباره خانه را در اختیار خانوادهٔ اخوان قرار دهند تا متولی آن باشد؛ زیرا خانواده سال‌ها در این خانه زندگی کرده و در جریان مشکلات خانه بود. قرار بود بعد از برآورد هزینه، عملیات تعمیر و مقاوم‌سازی خانه آغاز شود تا به صورت «خانه – موزه» درآید. من و مادرم فقط وسایل شخصی خود را برداشتیم و از خانه بیرون زدیم، فرش، مبیل، یخچال، تلویزیون و وسایل قدیمی همان‌جا ماند، حتی وسایل شخصی پدرمان. از زمانی که شهرداری آن‌جا را از ما گرفت، چیزی حدود سه سال در خانه را بست و کاری به کارش نداشت. گل و گیاه‌ها از بین رفتند. چندباری از دیوار همسایه به داخل خانه رفتم و به گل و گیاه‌ها آب دادم. یک بار متوجه شدم، فرش پوسیده شده و لباس‌های پدرم در کم‌د پوسیده و نابود شده‌اند. این موضوع را رسانه‌ای کردیم و بعد از مدتی شهرداری بازسازی را آغاز کرد.»

پسر اخوان با اشاره به این‌که این خانه دو بار بازسازی شد، ادامه داد: «این خانه قبل از بازسازی باید مقاوم‌سازی می‌شد که این کار انجام نشد. شهرداری ابتدا با یک معمار کنتراکچی قرارداد بسته بود که اطلاعاتی از اخوان نداشت و اصلاً اخوان را نمی‌شناخت. یک بار زمان بازسازی به خانه سر زدم و وقتی اعتراض کردم، گفتند شما چه کسی هستی؟ گفتم من پسر صاحب قبلی خانه هستم که سال‌ها در این خانه زندگی می‌کردم. گفتند خانه را فروختی و به شماربیطی ندارد. آن‌ها با سلیقهٔ معمار کنتراکچی درفرورژه گذشته بودند، دیوار را برداشته و سنگ سیاه و قهوه‌ای بی‌ربط گذاشته بودند. از این کارهای بی‌ربط مزخرف انجام داده بودند که این موضوع را رسانه‌ای کردم و گفتم این خانه ربطی به خانه اخوان ندارد و ساختمانی باب میل معمار کنتراکچی است که در خانه را مدتی بستند و اجازه ندادند، کسی آن‌جا برود. بعد از مدتی، در خانه را عوض کردند. من پاسخ آن‌ها را نمی‌دادم و با برادرم صحبت کرده و شکل و شمایل خانه را برگردانده بودند. در واقع دوباره هزینه کردند و خانه تعمیر شد اما مقاوم‌سازی نشد؛ فقط

کف سنگ شد، نقاشی کردند و کولر گازی گذاشتند و بعد در خانه را به عنوان «خانه – موزهٔ اخوان» باز کردند. من را دعوت کردند که زرفتم زیرا به وعده‌های‌شان عمل نکردند و درباره خانه هم درست رفتار نشدند. دو سه درخت بود که خود اخوان آن‌ها را کاشته بود که نابود شدند. مجسمهٔ خیلی زشتی هم از اخوان درست کردند و آنجا گذاشتند.»

زردشت اخوان با تأکید بر این‌که اصلاً ارتباطی با این «خانه – موزه» ندارد، گفت: «البته گاهی به صورت ناشناس به خانه سر می‌زنم. آنجا چندباری شب شعر گذاشتند و برنامه برگزار کردند. یک بار یک نفر شعرهایی از اخوان خواند که برای او نبود و من گفتم این شعرها از اخوان نیست، شما نمی‌دانید شعر اخوان چگونه است و شعری را به نام او می‌خوانید. همان‌طور که همه جای این «کهن بوم و بر» هست، این خانه نیز به همان شکل است، یک‌سری آدم ناآگاه و خارج از تخصص آن‌جا حضور دارند.»

او با اشاره به رفت و آمدهای کم به خانه اخوان گفت: «عده‌ای معدود به خانه رفت‌وآمد دارند که از ماجراهای خانه خبر ندارند، یا آدم‌هایی هستند که با اخوان ارتباطی ندارند و می‌خواهند خانه – موزه‌ای برونند و آنجا می‌روند. درهای خانه باز هستند اما ارتباطی با ما (خانواده اخوان) ندارد.»

اخوان در پاسخ به این‌که تاکنون شهرداری نخواستہ طبق قرار اولیه رفتار کند و متولی «خانه – موزه»، خانواده اخوان باشد، گفت: «اگر می‌شد، استقبال می‌کردم و جلو می‌رفتم. در موزه عده‌ای ناآگاه و غیرفنی و حتی بی‌علاقه نسبت به اخوان هستند، اگر ذره‌ای علاقه وجود داشته باشد، پیگیر می‌شوند که خانه چطور شده و چطور باشد بهتر است. هیچ وقت خبری نشد در صورتی که چندبار هم گفته‌ام، خانه باید در اختیار خانواده باشد. چه کسی دل‌سوزتر از خانواده را می‌توانند پیدا کنند؟ این خانه هست و در خانه را هم باز می‌کنند اما من و خانواده‌ام، ارتباطی با خانه نداریم.»

فاصله فلسفه از زندگی

دلایل ناشناخته ماندن فیلسوفان مسلمان
از نظر آیت‌الله سیدمصطفی محقق داماد

بیان و آن را ساده کند، همه چیز حل می‌شود. او با بیان اینکه مهم‌ترین نظریه فلسفه ایران، نظریه تشکیک در وجود است، ادامه داد: همه عرفان به تشکیک در وجود بستگی دارد زیرا به وحدت وجود متصل است و اگر این موارد را از عالم عملیات بگیرید، تئوری وجود به هوا می‌رود.

در ارتباط باز است

محقق داماد دربارهٔ اینکه چرا فقط پیامبران می‌توانستند با خدا صحبت کنند، گفت: در «قرآن آمده که فقط پیغمبر به این سوال پاسخ گفته که چرا فقط پیامبر توانسته صدای خدا را بشنود و دیگر مردم نمی‌شنوند؟ اما این سوال را سهروردی هم پاسخ داده و جرم سهروردی هم همین بود. در قرآن گفته شده، خدا بخیل نیست که خود را فقط به بعضی نشان بدهد. در باز است و همه می‌توانند در این دنیا به لقاءالله برسند. البته چند شرط دارد که عمل صالح و اجتناب از شرک، جزئی از آن است. سهروردی به جرم اینکه پیامبر اکرم (ص) را آخرین پیامبر نمی‌دانست، قضاوت شد، در حالی که او می‌گفت دیگر کسی پیغمبر نخواهد شد اما در ارتباط باز است.»

توجه حوزه علمیه به سهروردی

علی اصغر محمدخانی با ارائه کارنامه‌ای از سهروردی‌پژوهی دریک سال اخیر گفت: «در این ۱۶ ماه ۳۱ عنوان کتاب از سهروردی منتشر شده است. این کتاب‌ها از سهروردی و دربارهٔ سهروردی است. هم‌چنین چاپ اول و تجدید چاپ هستند و مجموع شمارگان آن‌ها ۱۴ هزار و ۲۰۰ نسخه است. در میان این آثار از شمارگان ۵۰ تا ۵۰۰ و هزار نسخه وجود دارد. بیشترین شمارگان کتاب، به کتاب «قصه‌های شیخ اشراق» نوشته شهاب‌الدین سهروردی و ویراسته جعفر مدرس صادقی تعلق دارد که امسال چاپ هفدهم آن بعد از چهار سال منتشر شد. از ۳۱ عنوان ۲۱ عنوان چاپ اول است. اما پخش و تبلیغ خوبی نداشتند و حتی اکثر اهل فلسفه آن‌ها را ندیدند. از این تعداد ۹ اثر از زنان نوشتند. این نکته هم مهم است که حوزهٔ علمیه قم در سال‌های اخیر به سهروردی توجه می‌کند. باید روز سهروردی یا روز ملاصدرا زمینه‌ای ایجاد کند تا اقدامات یک سال درباره این فلاسفه را از زیبایی کنیم.»

باید نظرات فیلسوفان برای مردم معنا شود

محقق داماد با اشاره به این‌که یکی از ابتکارهای سهروردی در فلسفه موضوع وجود عالم دیگری است، توضیح داد: «این غیر از عالم ماده و عقل یعنی عالم مجردات است و از آن به نام عالم مثال یا خیال منفصل تعبیر می‌شود. این را باید برای مردم معنا کنیم، تا قبل از سهروردی وقتی می‌گفتم خیال و تخیل چه معنا می‌شد؟ تا قبل از سهروردی عالم خیال درون ما بود اما سهروردی گفت، عالم خیالی وجود دارد و حقیقت است اما ماده نیست و خیال عالم خداوند هم نیست. باید توجه داشت در دین به عالم خیال منفصل، عالم برزخ می‌گویم. خیال متصل، آنی است که در ذهن ماست.» او با اشاره به این‌که ملاصدرا مفهوم عالم خیال سهروردی را متوجه شد، افزود: «بعد از آن ملاصدرا این عالم را گرفت و غوغا کرد. او گفت، می‌توان با عالم مثال سروکار داشت. شیخ اشراق می‌گوید، می‌توان به عالم مثال متصل شد و با آن کار کرد. اگر کسی این مساله را به خوبی

انیمیشن

ورود مار خرابکار به زوتوپیا

قسمت دوم انیمیشن **پرطرفدار ۱۸** شخصیت تازه‌وارد خواهد داشت

انیمیشن حضور دارند.

طبق خلاصه داستان منتشر شده، کارآگاهان جودی هاپس و نیک وایلدر در انیمیشن «زوتوپیا ۲» در مسیر تعقیب یک خزندۀ مرموز قرار می‌گیرند که به زوتوپیا می‌آید و این شهر پر از پستانداران را دچار آشفتگی می‌کند. برای حل این پرونده، جودی و نیک باید به قسمت‌های

دیزنی اولین تریلر بلند «زوتوپیا ۲» را منتشر کرد. در این تریلر می‌بینیم که نیک وایلد (جیسون بیتمن) و جودی هاپس (جنیفر گودوین) هنوز توانستند به همکاران خوبی تبدیل شوند.

والث دیزنی به وعده خود عمل کرد و بالاخره اولین تریلر این انیمیشن را منتشر کرده است که در طول این تریلر شاهد بازگشت جودی هاپس و نیک وایلد برای یک پرونده جدید هستیم که یک مار به نام گری نیز در آن نقش دارد.

اولین قسمت این انیمیشن که از ترکیب دو واژه zoo به معنای جانداران و کلمه یونانی Utopia به معنای آرمان‌شهر به وجود آمده یعنی «شهر آرمانی جانوران» در سال ۲۰۱۶ روی پرده‌های سینما رفت و این انیمیشن موفق شد ضمن دریافت تحسین منتقدان در گیشه جهانی بیش از یک میلیارد دلار فروش کند. انیمیشن زوتوپیا همچنین جایزه اسکار بهترین انیمیشن سال را هم دریافت کرده است. پیش از این انیمیشن «زوتوپیاپلاس» که اسپین‌آف تلویزیونی این انیمیشن بود، در سال ۲۰۲۲ از دیزنی پلاس پخش شده بود. این فیلم توسط والث دیزنی پیکچرز تهیه شده است که به عنوان پنجاه‌وپنجمین فیلم پویانمایی در فهرست والث دیزنی به حساب می‌آید. از صدایشگان این فیلم می‌توان به جنیفر گودوین، جیسون بیتمن، ادیس البا و شکیرا اشاره کرد. ترانه پایانی قسمت اول این انیمیشن به نام «همه‌چیز را امتحان کن» با صدای شکیرا نامزد دریافت جایزه بهترین ترانه برای رسانه دیداری در پنجاه‌ونهمین مراسم جایزه گرمی شد. اولین قسمت «زوتوپیا» چهارمین فیلم پرفروش سال شد.

جرد بوش و بایرون هاوارد، کارگردانان انیمیشن «زوتوپیا» کارگردانی انیمیشن «زوتوپیا ۲» را بر عهده خواهند داشت و علاوه بر کارگردانی، بوش وظیفه نوشتن فیلمنامه این انیمیشن را نیز بر عهده دارد. جنیفر گودوین در نقش جودی هاپس، جیسون بیتمن در نقش نیک وایلد، جاناناتا کی کوان در نقش گری، فورچون فیستر در نقش نیبلز و شکیرا در نقش غزال از جمله بازیگرانی هستند که به‌عنوان صدایشه در این

گزارش: سینمای ایران

عدم قصاص به معنای گذشت نیست

خانواده مهرجویی خواستار پرداخت دیه و تعیین مجازات عمومی شدند

اعتراض متهمان و نظر دیوان عالی کشور

وی با بیان اینکه حکم صادره با فرجام‌خواهی متهم ردیف اول و دو متهم دیگر به دیوان عالی کشور ارسال شد، متذکر شد: دیوان عالی کشور با ذکر نقص تحقیقات، پرونده را به دادگاه کیفری یک استان البرز ارسال کرد که پس از رفع نقص و تشکیل مجدد جلسات رسیدگی، رای مجدد در ۱۵ اسفند ۱۴۰۳ با همان کیفیت رأی سابق صادر شد که این بار دیوان عالی کشور همان احکام اولیه از جمله دو بار قصاص نفس متهم ردیف اول را با توجه به دلایل متقن پرونده تأیید کرد.

وی افزود: البته یکی از متهمان بعد از صدور حکم توسط دادگاه کیفری یک استان البرز مبنی بر تحمل ۲۰ سال حبس با پذیرش جرم ارتكاسی و حضور در محل جنایت، تسلیم حکم صادره شده و هیچ اعتراضی به رأی صادره نکرد.

درخواست دیه و اجرای جنبه عمومی جرم

وی با اعلام اینکه پس از قطعیّت رأی صادره، پرونده جهت اجرای احکام قطعی صادر شده از جمله اجرای قصاص نفس به اجرای احکام کیفری دادسرای فردیس ارسال شد، متذکر شد: در این مرحله سه وکیل اولیای دم از طرف موکلان خود از قصاص نفس متهم ردیف اول اعلام گذشت کرده و درخواست پرداخت دیه و تعیین مجازات برای جنبه عمومی اتهام قتل عمد متهم ردیف اول را مطرح کردند؛ ضمناً دو نفر از وکلای اولیای دم، بازداشت محکوم‌علیه ردیف اول تا زمان پرداخت دیه یعنی اعمال ماده ۶۹۶ قانون مجازات اسلامی را نیز خواستار شدند و بر این اساس پرونده در این خصوص جهت اتخاذ تصمیم دادگاه از جمله جهت تعیین مجازات جنبه عمومی جرم قتل عمد به شعبه اول دادگاه کیفری یک استان البرز ارسال خواهد شد.

محکومان در حال تحمل حبس

رئیس کل دادگستری استان البرز با یادآوری اینکه محکومان ردیف اول تا سوم هر یک مجازات ۲۰ سال حبس بابت سرقت مسلحانه دارند که این حکم در حال اجراست، تصریح کرد: محکوم ردیف چهارم نیز بابت همین جرم به پنج سال حبس محکوم شده که این محکومیت نیز در حال اجراست و هر چهار محکوم پرونده از زمان دستگیری تاکنون در بازداشت هستند.

وی با اعلام اینکه در این پرونده با توجه به حساسیت و ابعاد مختلف جنایت از ظرفیتهای مختلفی در کشف جرم، شناسایی متهمان و بررسی آثار و ادله جرم استفاده شد، بیان کرد: این پرونده از زمان تشکیل و انجام تحقیقات مقدماتی تا صدور احکام و قطعیّت آن در مجموع از سوی ۸ نفر از قضات دادسرا، دادگاه و دیوان عالی کشور به صورت مستقیم رسیدگی و اظهارنظر شده است.

با اعلام خبر مخومه شدن پرونده قتل داریوش مهرجویی و وحیده محمدی‌فر با گذشت خانواده آنها از حکم اعدام قاتلان، موجی از اعتراضات درباره چنین تصمیمی از سوی خانواده در فضای مجازی به پا شد که پاسخ محکم مونا مهرجویی را به همراه داشت. اما پس از این پاسخ بود که اعلام شد، خانواده مهرجویی به جای قصاص درخواست دیه و تعیین مجازات عمومی را مطرح کردند.

مونا مهرجویی خطاب به منتقدان به رد قصاص محکومان از سوی خانواده نوشت: «نخواستن قصاص به معنای نادیده گرفتن و رضایت به آزادی قاتل و گذشت کردن از او نیست. کاش یک سری تفاوتشو متوجه شـــن!!!! شما که به صراحت میای به من تهمت میزنی و همچنین حرف‌هایی نثار من میکنی لطفاً و لطفاً ادعای عاشق مهرجویی بودن رو نداشته باش، اون آدم انقدر پاک بود که لایق اینه عاشقانشم با قلبی پاک و روحی پاک دوستش داشته باشند نه با تهمت زدن به دخترش و خشونت سرکوب شده که میخوان به بقیه تحمیش کنن، جماعتی که همه چیز را در چرخه کشتن و کشتن میبینن.»

بر همین اساس رئیس کل دادگستری استان البرز با اعلام گذشت اولیای دم مرحوم داریوش مهرجویی و رقیه محمدی‌فر در خصوص حکم قصاص متهم ردیف اول پرونده گفت: وکلای اولیای دم درخواست دیه و تعیین مجازات برای جنبه عمومی جرم قتل عمد را ارائه کرده‌اند. دوشنبه ۱۳ مرداد، حسین فاضلی‌هریکندی با اعلام جزئیات خبر اعلام گذشت اولیای دم در پرونده قتل مرحوم مهرجویی و همسر وی گفت: پیرو وقوع گزارش قتل مرحوم داریوش مهرجویی و همسر وی مرحومه رقیه (وحیده) محمدی‌فر در ۲۲ مهر ماه سال ۱۴۰۲ و دستور صریح رئیس قوه قضاییه در تاریخ ۲۴ مهرماه ۱۴۰۲ مبنی بر اتمام در پیگیری و بررسی موضوع قتل و تسریع در شناسایی متهمان و رسیدگی سریع و دقیق به اتهام و آغاز تحقیقات جهت کشف موضوع، چهار نفر متهم پرونده که در صحنه قتل حضور داشتند در کمتر از ۵ روز از وقوع قتل، شناسایی و دستگیر شدند.

رئیس کل دادگستری استان البرز اضافه کرد: پس از تکمیل تحقیقات، کیفرخواست صادر و جلسات رسیدگی در شعبه اول دادگاه کیفری یک استان البرز به صورت علنی برگزار شد که منتهی به صدور حکم دو بار قصاص نفس برای متهم ردیف اول و احکام حبس برای وی و سه متهم دیگر شد؛ بدین نحو که برای متهم ردیف اول علاوه بر دو بار قصاص نفس به اتهام «قتل مرحوم مهرجویی و همسرش»، «سرقت» و جرایم دیگر؛ همچنین برای سایر متهمان به اتهام «شروع به قتل عمدی»، «ضرب و جرح عمدی» و «سرقت» حسب مورد حبس تعزیری و مجازات‌های دیگر تعیین شد که البته فقط مجازات اشد قابل اجراست.

سوءاستفاده از بیانات سهروردی

علی اوجبی، محقق و مصحح در این نشست درباره ویژگی‌های مثبت سهروردی گفت: «شیخ اشراق ویژگی‌های ممتازی دارد، فلسفه را با دین و ایمان در هم می‌آمیزد. او از داستان استفاده می‌کند و مفاهیم دشوار فلسفی را مناسب دوستداران فلسفه تنظیم می‌کند.» در ادامه نشست، حسین واله، رئیس موسسه حکمت و فلسفه با اشاره به اینکه در ذهنیت عمومی سهروردی را به عنوان فیلسوف مهم و عارف برجسته می‌شناسند، گفت: «نکته مهم دیگر این است که فلسفه هنوز هم ادامه دارد و فیلسوفان راه گذشتگان را ادامه می‌دهند.» واله ارجاع نظریه‌های جدید به بخش‌هایی از متون گذشتگان را یکی از اقدام‌های فیلسوفان نامید و ادامه داد: «فیلسوفان جدید به گذشته بازمی‌گردند و برای مثال از افلاطون شروع می‌کنند زیرا می‌خواهند اعلام کنند، موضوع امروز مبتنی بر فهم عمیق پیشینیان و گذشتگان است. البته برخی فیلسوفان با این روش موافق نیستند. اهمیت این رویکرد در این است که پیوستگی اندیشه فلسفی را در آن مشاهده کنیم.» اکبر ثبوت هم یکی پیام‌های سهروردی را به عربی و ترجمه آن را به فارسی خواند و گفت: «از تمام سخنان سهروردی یک پیام او به نظرم جالب است، پیامی برای مردم عصر خودش، قرون بعد از خودش، برای امروز و فردای ما.» پژوهش‌گر تاریخ و فلسفه با اشاره به اینکه قضات حلب، سهروردی را منکر خانمیت می‌دانستند، ادامه داد: «سهروردی می‌خواست بگوید: نه به رکود فکری و توقف و ایستایی.» ثبوت در ادامه گفت: «آیت‌الله محقق داماد گفت که قضات حلب مدعی شدند که سهروردی خانمیت را منکر است. این ادعا را از همین حرف‌ها گفتند. حالا او چه گفته بود و آن‌ها چه استفاده کردند؟ آیا فهم یا ناهمگی‌شان در این بود یا خود را به نفهمی زده بودند؟ این مطلب دیگری

است. سهروردی در این جملات خواسته با رکود فکری و توقف و ایستایی تفکر مقابله کند. اما این مدعیان از حرف او چنین برداشت کردند که او منکر خانمیت است و شاید خودش ادعای پیامبری دارد و با این سوء استفاده از بیانات سهروردی، او را به صنف حکیمان شهید پیوند زدند.» به گفته او سوء استفاده از بیانات سهروردی باعث شد، او به صف حکیمان شهید پیوندد و ادامه داد: «حکما را به اعتبارهای مختلف می‌توان تقسیم کرد. یک تقسیم‌بندی هم من دارم به نام حکیمان شهید. آغاز این سلسله از حکیمان سقراط پدر فلسفه است. بعداً در عالم اسلام شاید بشود گفت که حلاج از اسلاف سهروردی است. بعد از او ابو عبدالله فقیه معصومی است که شاگرد ابن سینا بوده و آیت‌الله محقق داماد در سخنرانی خود از ارتباط نزدیک و مصمی او با ابن سینا سخن گفت. سرنوشت ابو عبدالله فقیه معصومی اصفهانی با چیره شدن مظهر اعظم تعصب یعنی محمود غزنوی بر ری، گره خورده است. در زمان غلبه محمود غزنوی بر ری ۲۰۰ چوب دار نصب کردند و متفکران آن روزی را بالایا چوبه دار برنند. کتاب‌های این متفکران را هم زیر این چوبه‌های دار ریختند و سوزانیدند. حالا آبروریزی ادبیات آن است که فرخی سیستانی در مدح این اقدام محمود گفته: دار فرو بردی باری دیو است / گفتی کاین در خور خوی شماست. ابو عبدالله فقیه معصومی اصفهانی که ابن سینا رابطه خودش با او را مثل رابطه افلاطون و ارسطو خوانده، یکی از همین افراد است که در این کشتار به جرم قرمطی بودن و شیعه بودن و به جرم اینکه فکر می‌کنند، شهید می‌شوند، مجازات کردند. آزادی تفکر در عالم اسلامی که در دوره بویه‌ای (آل بویه) و سامانی با چهره‌هایی چون ابن سینا، زکریای رازی و ابوریحان بیرونی به اوج خود رسیده بود با تسلط محمود و سرکوبگری او به پایان رسید و علم و فلسفه و تمدن به انحطاط گذاشت.»

به یکدیگر بی‌اعتماد نیستند و نیک با شوخی‌های محبت‌آمیز، جودی را ازیت می‌کند. مشکل اصلی اما این است که دوستان خوب لزوماً همکاران خوبی هم نیستند و باید خودشان را با یکدیگر سازگار کنند.

با انتشار تریلری جدید، دیزنی تأیید کرد که ۱۸ شخصیت جدید و قدیمی در قسمت دوم انیمیشن «زوتوپیا» حضور خواهند داشت. این دنباله که ادامه‌ای برای انیمیشن محبوب سال ۲۰۱۶ است، طرفداران را دوباره به دنیای رنگارنگ این مجموعه خواهد برد. انیمیشن سینمایی «زوتوپیا ۲» دوباره حول محور نیک وایلد (با صدایپاشگی جیسون بیتمن) و جودی هاپس (با صدایپاشگی جینیفر گودوین) خواهد چرخید. این دو شخصیت بار دیگر برای رسیدگی به پرونده یک خزنده مرموز که وارد زوتوپیا شده است، مأمور خواهند شد.

جینیفر گودوین دوباره در نقش جودی هاپس، افسر پلیس زوتوپیا ظاهر خواهد شد. او اولین خرگوش نیروی پلیس است. پس از نجات شهر در فیلم اول، جودی دوباره به مأموریت جدیدی در «زوتوپیا ۲» می‌رود. او این بار همراه با شرریک جدیدش، نیک وایلد، در مورد یک مار که جدیداً به زوتوپیا آمده، تحقیق می‌کند.

جیسون بیتمن دوباره در نقش نیک وایلد، روباه فریبکاری قرمز رنگ، در این انیمیشن حضور خواهد داشت. نیک که قبلاً به عنوان یک کلاهبردار در خیابان‌های زوتوپیا فعالیت می‌کرد حالا به عنوان افسر پلیس همراه با جودی در مرکز پلیس زوتوپیا مشغول به کار شده است. او در قسمت دوم همراه جودی هاپس روی پرونده مار مرموز کار خواهد کرد. بار دیگر در «زوتوپیا ۲» شاهد هنرنمایی شکیرا در نقش غزال خواهیم بود. در فیلم اول، او به عنوان یک ستاره پاپ مشابه شخصیت‌هایی چون تیلور سوئیفت یا آریانا گراند در شهر زوتوپیا معرفی شد. ادريس البا دوباره در نقش رئیس بوگو، رئیس پلیس زوتوپیا، ظاهر خواهد شد. او سرپرست جودی و نیک است و نقشی کلیدی در داستان این فیلم دارد. رفتن جودی و نیک به برنامه مشاوره نیز به دستور رئیس بوگو انجام شده است. باورکردنی نیست که حدود ۹ سال از اکران قسمت اول گذشته است. این همه تقصیر ما نیست. زمان آنقدر به سرعت می‌گذرد که در تصویرمان نمی‌گنجد که نزدیک به ۱۰ سال از تماشای قسمت اول را پشت سر گذاشته‌ایم. حالا باید ببینیم، شخصیت‌های محبوبمان در این انیمیشن پس از این مدت چه تغییری کرده‌اند. تماشای تریلر نشان می‌دهد آنها همانی که بودند، هستند اما ما که عمری را پشت سر گذاشتیم با تغییرات بسیار در چهره و فیزیکی‌مان با هیجان به تماشای کاراکترهایی می‌نشینیم که خاطرات خوبی را با تماشای آنها به خاطر سپردیم.

غیرمنتظره‌ای از شهر نفوذ کنند و حین این ماجراجویی، رابطه رو به رشد آنها به شکل بی‌سابقه‌ای محک زده می‌شود.

تریلر انیمیشن «زوتوپیا ۲» با صحنه‌ای طولانی از حضور نیک و جودی در یک جلسه گروه‌رمانی با نام «شرکای در بحران» پس از یک هفته کار آغاز می‌شود. جودی وانمود می‌کند که همه چیز خوب است اما در مانگر کاملاً متوجه است که نظر واقعی جودی چیز دیگری است سپس ماموریت پرخطر این دو همکار پلیس برای پیدا کردن یک مار را می‌بینیم. این یک ماموریت حیاتی است چون اگر آنها به هدف خود نرسند، همکاری‌شان متوقف خواهد شد. شرایط اما پیچیده می‌شود زیرا هم با یکدیگر اختلاف دارند و هم به نظر می‌رسد که مار مورد نظر بدذات نیست.

البته آنها قرار نیست تا انتها با هم مشکل داشته باشند و احتمالاً در مسیر این ماجراجویی‌ها به دوستان بهتری تبدیل می‌شوند. آنها مشخصاً

دیدگاه: یادداشت اقتصادی

خشکی سرمایه

چرا سرمایه‌گذاری در ایران شکل نمی‌گیرد؟

جمشید پیش‌قدم

گروه اقتصاد

رشد اقتصادی در کشورها از سه عامل کلیدی نشأت می‌گیرد: انباشت سرمایه، بهره‌وری و نوآوری. در مراحل اولیه توسعه، انباشت سرمایه نقش مسلط را ایفا می‌کند، در حالی که بهره‌وری و نوآوری در مراحل بعدی به پایداری رشد کمک می‌کنند. اقتصاد ایران اما در مرحله اول، یعنی انباشت سرمایه، متوقف مانده است. این کشور در دهه ۴۰ شمسی اوج بهره‌برداری از این مرحله را تجربه کرد اما پس از آن، روند رشد اقتصادی به‌طور مداوم کاهش یافته است. ایران از قافله سرمایه‌گذاری جهانی عقب‌مانده و ارقام کلان سرمایه‌گذاری در کشورهای منطقه مانند آنچه در سفر اخیر دونالد ترامپ به کشورهای حاشیه خلیج فارس مطرح شد برای اقتصاد ایران دور از دسترس به نظر می‌رسد.

طی بیش از یک دهه گذشته، سرمایه‌گذاری در ایران روندی نگران‌کننده داشته و نرخ رشد سرمایه‌گذاری منفی شده است. سرعت استهلاک دارایی‌های ثابت از سرعت سرمایه‌گذاری پیشی گرفته، وضعیتی که پیش‌تر در میانه دهه ۶۰ و در شرایط جنگی تجربه شده بود. از سال ۱۳۹۰ به بعد، اقتصاد ایران به‌تدریج سهم کمتری از درآمدهای خود را به تشکیل سرمایه ثابت و انباشت سرمایه اختصاص داده است. این روند در هر دو بخش دولتی و خصوصی مشهود است. کاهش مستمر نرخ سرمایه‌گذاری به کاهش نرخ رشد انباشت سرمایه خالص منجر شده به‌گونه‌ای که سرمایه‌گذاری‌های جدید نه‌تنها قادر به جبران استهلاک دارایی‌های موجود نیستند بلکه به کاهش دارایی‌های مولد و تضعیف ظرفیت‌های رشد بلندمدت اقتصاد انجامیده‌اند. در هر اقتصادی، برای حفظ ظرفیت‌های تولیدی، سرمایه‌گذاری جدید باید حداقل استهلاک دارایی‌های ثابت را جبران کند و برای افزایش تولید ناخالص داخلی باید به موجودی سرمایه خالص افزوده و ظرفیت‌های مولد جدیدی ایجاد کند. اما آمارها نشان می‌دهد که در ۱۵ سال گذشته تشکیل سرمایه جدید در ایران آن‌نسبت به دارایی‌های موجود کاهش یافته و روند تشکیل سرمایه ثابت ناخالص سالانه حتی از جبران استهلاک ناتوان بوده است. کاهش نرخ سرمایه‌گذاری در ایران تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد. اقتصاددانان تورم مزمن و بی‌ثباتی اقتصاد کلان را مهم‌ترین عامل می‌دانند زیرا این شرایط نااطمینانی را برای سرمایه‌گذاران افزایش داده و انگیزه سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد. تورم بالا ارزش واقعی بازده سرمایه‌گذاری را کاهش داده و بی‌ثباتی سیاست‌های اقتصادی، پیش‌بینی‌پذیری بلندمدت را برای فعالان اقتصادی دشوار می‌کند. تجربه نظام حکمرانی ایران نشان داده که راهبرد «جدایی اقتصاد از مذاکرات» که در دولت‌های پیشین دنبال شد، نتایج منفی به همراه داشته است. اقتصاددانان تأکید دارند که تصمیمات سیاست خارجی مانند پیشبرد مذاکرات، می‌تواند به مراتب تأثیرگذارتر از اقدامات داخلی مانند سیاست‌های بانک مرکزی برای جلوگیری از شوک ارزی باشند. در صورت موفقیت مذاکرات، زمینه برای جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی فراهم می‌شود، زیرا کاهش تحریم‌ها و بهبود روابط بین‌المللی می‌تواند اعتماد سرمایه‌گذاران را جلب کند و ریسک‌های سیاسی و اقتصادی را کاهش دهد. برای جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، اصلاحات ساختاری در نظام بانکی و مالی ایران ضروری است. نظام بانکی باید شفافیت مالی را افزایش دهد، نرخ‌های بهره را رقابتی کند و دسترسی به تسهیلات مالی را برای بخش خصوصی تسهیل نماید. همچنین اصلاح قوانین مربوط به مالکیت خارجی، کاهش بروکراسی و ایجاد محیطی امن و پیش‌بینی‌پذیر برای سرمایه‌گذاری از اهمیت بسزایی برخوردار است. تقویت استقلال بانک مرکزی و کاهش دخالت‌های سیاسی در سیاست‌گذاری پولی نیز می‌تواند به ثبات اقتصاد کلان کمک کند. در کنار این، ایجاد ابزارهای مالی نوین، مانند بازارهای سرمایه پیشرفته و اوراق قرضه با بازده جذاب، می‌تواند سرمایه‌های خارجی را جذب کند. مهم‌ترین اولویت ایران در پنج سال آینده برای تبدیل شدن به مقصدی جذاب برای سرمایه‌گذاری، ایجاد ثبات اقتصاد کلان و بهبود محیط کسب‌وکار است. این شامل کاهش تورم، تثبیت نرخ ارز، اصلاح قوانین سرمایه‌گذاری و تقویت زیرساخت‌های حقوقی و قضایی برای حمایت از سرمایه‌گذاران است. در انتخاب حوزه‌های سرمایه‌گذاری، تمرکز بر فناوری‌های نوین و انرژی‌های تجدیدپذیر منطقی‌تر به نظر می‌رسد. بخش‌های سنتی مانند نفت و گاز، با وجود اهمیت، به دلیل وابستگی به منابع محدود و نوسانات بازار جهانی، نمی‌توانند رشد پایدار بلندمدت را تضمین کنند. در مقابل، فناوری‌های نوین و انرژی‌های تجدیدپذیر می‌توانند، بهره‌وری را افزایش داده و اقتصاد را به سمت نوآوری سوق دهند. موجودی سرمایه در ایران حدود ۳۰۵ تا ۳۰۷ برابر تولید ناخالص داخلی است که عددی قابل‌توجه است. اما برای رشد بالای این موجودی به حجم عظیمی از سرمایه‌گذاری نیاز است که در شرایط کنونی قابل تحقق نیست.

توسعه

بررسی تحولات اقتصادی

سردرگمی اقلیمی

چرا در باره تغییرات اقلیمی به جمع‌بندی نمی‌رسیم؟

جوردن پترسون

استاد روانشناسی دانشگاه تورنتو
مترجم: مهتا معرفت

آیا موضوع تغییرات اقلیمی می‌تواند، فراتر از دعوای سیاسی باعث اتحاد گروه‌ها برای نجات بشر شود؟ نه و این چند دلیل دارد.

اول اینکه جدا کردن علم از سیاست کار مشکلی است. و دوم اینکه حتی اگر احتمال نابودی بشر در اثر تغییرات اقلیمی صحیح باشد، ما متأسفانه به درستی نمی‌دانیم که دقیقاً چه باید کنیم. یکی از بدترین بخش‌های این بحث، مشکل بودن پیش‌بینی این جدا از غیرقابل اعتماد بودن فرضیات کنونی ما، هرچه به پیش‌بینی در زمان دورتری دست می‌زنیم، میزان خطای اندازه‌گیری افزایش می‌یابد تا این حد که حتی قادر به اندازه‌گیری اثر مثبت یا منفی اعمال خود نخواهیم بود. پس چطور می‌توان مشکلی را حل کرد در حالی که قادر به اندازه‌گیری نتیجه عمل خود نباشیم.

راهکارهای ما چه هستند؟ استفاده از انرژی باد و خورشید؟ اما اینها به ما امکان ذخیره انرژی نمی‌دهند. آسمان این پروژه را دنبال کرد اما در نهایت دی‌اکسید کربن تولیدی حتی بیشتر از قبل شد چون مجبور به فعال کردن نیروگاه‌های زغال‌سنگی در زمان کمبود انرژی شد. مشابه طرح‌های کنار گذاشتن انرژی اتمی هم نیاز به زغال‌سنگ را افزایش داد که اینها به افزایش قیمت الکتریسیته هم انجامید. اینها یعنی نتیجه بدتر با هزینه بیشتر. پس چه کنیم؟ میزان مصرف خود را کاهش دهیم؟ اما آیا شما حاضر هستید، دست از رانندگی بردارید، یا اینکه از بخاری و کولر استفاده نکنید، یا اینکه دیگر از قطار و هواپیما برای سفر بهره نبرید؟ واقعیت این است که شما هیچ‌کدام از اینها را انجام نخواهید داد. پس تعجبی ندارد که ما در زمینه تغییرات اقلیمی، دست به اقدام عملی نزنیم.

تحقیقات نشان می‌دهند، وقتی تولید ناخالص ملی کشورها بالا می‌رود (حدود ۵۰۰۰ دلار سالانه) مردم شروع می‌کنند به اهمیت دادن به محیط زیست که منتج به کاهش آلودگی می‌شود. پس یک نگاه این خواهد بود که شاید بهتر است تلاش کنیم، انسان‌ها را از فقر خارج کنیم که هرچند مصرف را در کوتاه‌مدت افزایش می‌دهد ولی در درازمدت، نتایج مثبتی به همراه خواهد داشت.

اولویت تغییرات اقلیمی چطور؟ بیون لامبرگ تیمی از

دیدگاه: یادداشت روز

۹ روز منفی

تداوم رکود در بازار سهام ناشی از چیست؟

مهتاب شهریاری

گروه اقتصاد

معاملات بورس تهران در روز دوشنبه نیز با افت نماگرهای سهامی همراه شد تا سریال عقب نشینی شاخص کل به ۹ روز متوالی برسد. دماسنج اصلی بورس که در ۹ روز متوالی در حد فاصل ۲۱ تا ۳۱ تیرماه توانسته بود از سطح ۲ میلیون و ۶۳۷ هزار واحدی تا سطح ۲ میلیون و ۸۴۳ هزار واحدی پیشروی کند، اکنون ۹ روز معاملاتی است که در مسیر نزولی حرکت کرده است.

علاوه بر بازگشت به عقب کل مسیر پیموده شده، نماگر بورس کف جدیدی را در محدوده ۲ میلیون و ۶۲۴ هزار واحدی ثبت کرد. در معاملات دیروز بورس تهران، شاخص کل با افت ۰/۵۶ درصدی همراه شد و به محدوده ۲ میلیون

اقتصاددانان تشکیل داد تا روی اهداف هزاره سازمان ملل تحقیق کرده و میزان بازگشت سرمایه هر کدام را محاسبه کنند تا مهم‌ترین این اهداف مشخص و اولویت‌گذاری شوند. جالب اینکه گرمایش زمین اصلا در این لیست قرار نگرفت. مهم‌ترین توصیه او سرمایه‌گذاری در زمینه مبارزه با سوء تغذیه مزمن در کشورهای در حال توسعه بود.

مسائلی مانند گرمایش زمین به‌شدت پیچیده هستند. شاید تغییرات اقلیمی مهم‌ترین مشکل ما باشند ولی عملاً راحل مشخصی برای آن نداریم اما می‌توانیم امیدوار باشیم، مبارزه با فقر و سوء تغذیه بتواند منجر به پرورش نسلی از نوابع شود که

برای آن چاره‌ای یابند.

حتی اگر فرض کنیم، تغییرات اقلیمی تهدیدی جدی برای بشریت است، فقدان اجماع علمی و عملی درباره اقدامات مؤثر، مانع از اتحاد گروه‌ها می‌شود. مدل‌های پیش‌بینی آب‌وهوایی به دلیل متغیرهای متعدد و ناشناخته، اغلب نادرست یا غیرقابل اعتماد هستند. این عدم قطعیت باعث می‌شود که تصمیم‌گیری درباره سیاست‌های اقلیمی به میدان مناقشات سیاسی تبدیل شود، جایی که ایدئولوژی‌ها غالباً بر داده‌های علمی غلبه می‌کنند.

جردن پترسون به تجربه‌های عملی اشاره می‌کند که نشان‌دهنده ناکارآمدی برخی راه‌حل‌های پیشنهادی است. برای مثال، کنار گذاشتن انرژی هسته‌ای در برخی کشورها به امید کاهش تأثیرات زیست‌محیطی به افزایش وابستگی به سوخت‌های فسیلی مانند زغال‌سنگ منجر شده است. این تصمیم‌ها نه‌تنها به کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای کمکی نکرده‌اند بلکه هزینه‌های انرژی را نیز افزایش داده‌اند و فشار اقتصادی بیشتری بر جوامع وارد کرده‌اند. پترسون معتقد است که این نتایج پارادوکسیکال، اعتماد عمومی به سیاست‌های

و ۶۲۴ هزار واحدی رسید. کاهش تجربه شده در جریان دادوستدهای دیروز، نماگر اصلی بازار سهام را به کف ۱۴۲ روز معاملاتی اخیر خود رساند و این شاخص، فاصله چندانی با از دست دادن کانال ۲ میلیون و ۶۰۰ هزار واحدی ندارد. آخرین باری که شاخص مذکور در ارقام کمتر از ۲ میلیون و ۶۰۰ هزار واحدی قرار گرفته بود؛ به بیست‌ویکم آذرماه سال گذشته بازمی‌گردد. شاخص هم‌وزن نیز که روز گذشته و پس از مدت‌ها، کانال ۸۰۰ هزار واحدی را از دست داده بود؛ در معاملات دیروز با افت ۰/۴۴ درصدی همراه شد و در سطح ۷۹۱ هزار واحدی آرام گرفت. در فرا بورس نیز شاخص کل این بازار با کاهش ۰/۴۴ درصدی مواجه شد. در معاملات دیروز بازار سهام، ارزش معاملات خرد بازار سهام رقم ۵ هزار و ۵۸۲ میلیارد تومان را ثبت کرد. بازار سهام بیش از پنج سال است، گرفتار رخوت شده و هر زمان برای حرکت خیز برمی‌دارد به مانعی تازه برمی‌خورد. سطح عمومی قیمت‌ها با

اقلیمی را تضعیف و اتحاد گروه‌ها را دشوارتر می‌کند. او همچنین به رفتارهای فردی و اجتماعی اشاره می‌کند. اکثر مردم حتی اگر نگران محیط‌زیست باشند، حاضر نیستند تغییرات اساسی در سبک زندگی خود ایجاد کنند. کاهش مصرف انرژی، کنار گذاشتن وسایل نقلیه شخصی یا محدود کردن سفرهای هوایی در عمل برای اکثریت غیرقابل پذیرش است. این تناقض بین نگرانی‌های اعلام‌شده و رفتار واقعی، شکاف بین گفتار و عمل را نشان می‌دهد و انگیزه برای همکاری گسترده را کاهش می‌دهد.

پترسون به جای تمرکز صرف بر کاهش انتشار کربن به راه‌حل‌های غیرمستقیم اما مؤثرتر اشاره می‌کند. او با استناد به داده‌ها می‌گوید که وقتی سطح درآمد کشورها به آستانه‌ای خاص می‌رسد، جوامع شروع به سرمایه‌گذاری در حفاظت از محیط‌زیست می‌کنند. این روند به کاهش آلودگی و بهبود مدیریت منابع منجر شده است. بنابراین او پیشنهاد می‌کند که مبارزه با فقر جهانی می‌تواند، راهی مؤثر برای کاهش مشکلات زیست‌محیطی باشد زیرا جوامع مرفه‌تر منابع و انگیزه بیشتری برای حفاظت از محیط‌زیست دارند.

در ادامه، پترسون به تحلیل بیرون لومبورگ اشاره می‌کند که نشان داد، سرمایه‌گذاری در مسائلی مانند سوء تغذیه مزمن، آموزش و بهداشت در کشورهای در حال توسعه، بازگشت سرمایه بالاتری نسبت به پروژه‌های مستقیم اقلیمی دارد. این دیدگاه اولویت‌بندی را به چالش می‌کشد و نشان می‌دهد که منابع محدود بشریت باید به گونه‌ای تخصیص یابد که بیشترین تأثیر مثبت را داشته باشد. به عقیده او، گرمایش زمین، هرچند مهم در مقایسه با مشکلاتی مانند گرسنگی یا بیماری‌های قابل پیشگیری، اولویت کمتری دارد. او در پایان تأکید می‌کند که تغییرات اقلیمی مسئله‌ای چندوجهی است که نمی‌توان آن را به سادگی به یک بحران واحد تقلیل داد. راه‌حل‌های ساده‌انگارانه مانند حذف سوخت‌های فسیلی یا اجبار به کاهش مصرف، اغلب نتایج معکوس دارند. در عوض، او به پرورش نوآوری و خلاقیت از طریق بهبود شرایط زندگی انسان‌ها امیدوار است. نسلی که از فقر و سوء تغذیه رها شده باشد، می‌تواند با ذهن‌های خلاق‌تر و منابع بیشتر، راه‌حل‌های پایداری برای مشکلات اقلیمی پیدا کند. این دیدگاه به جای ایجاد اتحاد مستقیم، حول موضوع تغییرات اقلیمی بر تقویت زیرساخت‌های انسانی و اقتصادی برای مواجهه با چالش‌های آینده تمرکز دارد.

وجود تورم‌های بالای این دوران هنوز به حالت اوج برنگشته و رصد مسائل مختلف انگشت اتهام را به سوی یک موضوع می‌برد؛ قیمت‌گذاری دستوری که گویی مادر مشکلات اقتصادی است. از یک‌سو، قیمت‌گذاری دستوری باعث شده، بخش مهمی از سودی که می‌توانست به شرکت‌ها وارد و مسیر توسعه را تسهیل کند، وارد جیب واسطه‌ها شده. در سمت دیگر، قیمت‌گذاری دستوری زمینه‌های رانت فراوانی را ایجاد کرده که مسبب افزایش نرخ بهره به عنوان عامل فشار دوم بر بورس شده است. سوبسیدهای قیمتی نه‌تنها کسری بودجه دولت را افزایش داده بلکه تقاضا برای دریافت تسهیلات با هدف دستیابی به رانت‌های ناشی از قیمت‌گذاری را شدت بخشیده است. هرچند افزایش ریسک‌های غیراقتصادی به عنوان یک متهم جدی برای فشار فروش‌ها معرفی می‌شود، اما وضعیت سودآوری شرکت‌های بورسی نیز با این فضا همسو شده. پیش‌بینی می‌شود کل شرکت‌های بورس نسبت به سال گذشته فقط ۳۰ درصد رشد سود داشته باشند که حتی اندازه تورم ۴۰ درصدی هم نیست. بسیاری از شرکت‌های پتروشیمی و فولادی که وزن بالایی در بازار سهام دارند حتی نتوانستند سود ریالی فصل بهار سال قبل را تکرار کنند، درحالی‌که دلار نیمایی رشد بیش از ۶۰ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته داشته است.

تهران حریم ندارد

مهدی چمران؛ حریمی برای شهر تهران نمانده و عده‌ای زمین‌خوار و زمین‌دار در حال ساخت و سازند

به باغات را بررسی می‌کنند تا «اصرار داشته باشند، فضای سبز شهر را حفظ کنند و اجازه ندهند حتی یک درخت قطع شود».

واکنش به تعطیلی خانه اندیشمندان

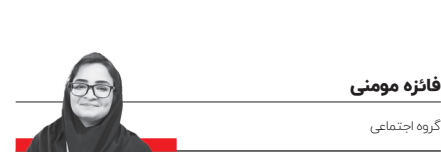
چمران همچنین درباره «خانه اندیشمندان» گفت؛ «فعلاً هیچ اقدامی انجام نشود تا هیات امنای آن تعیین شود؛ این ملک متعلق به شهرداری است و بسیاری از بخش‌های آن تعطیل است.» او افزود پس از خروج گروهی از پاکبانان فاقد مجوز و برخی کارگران خارجی، پاکبانان باقی‌مانده با تلاش مضاعف مشغول خدمت‌رسانی هستند تا خللی در پاکیزگی شهر ایجاد نشود. درباره تجمع اعتراضی مهندسان هم اضافه کرد این افراد معتقدند، سامانه باید ناظر را مشخص کند نه افراد خاص و اشاره کرد با معاونین شهرسازی دوره‌های قبل تفاهم‌نامه‌هایی امضا شده که همچنان اجرا می‌شوند. چمران توضیح داد در مناطق جنگ‌زده پس از جنگ ۱۲ روزه هنوز عملیات بازسازی اساسی آغاز نشده و تنها ترمیم‌های جزئی انجام شده‌است؛ بازسازی اصلی پس از اسکان مجدد ساکنان و تخلیه اموال باقی‌مانده، صورت می‌گیرد. وی همچنین گفت به دلیل شرایط اقتصادی فعلی نمی‌توان پیش‌بینی کرد که شهرداری اصلاح‌بودجه خواهد داشت؛ معمولاً در ۳ ماهه اول سال، درآمد شهرداری‌ها اندک است اما به‌خاطر جنگ اخیر بسیاری از منابع درآمدی کاهش یافته‌است. او در مورد توسعه مترو اشاره کرد که واگن‌های جدید در حال ساخت هستند و پرداخت هزینه‌های آن در مسیر بانک مرکزی قرار دارد. چمران درباره مشکلات معلولان در استفاده از مترو افزود، فرآیند صدور کارت

گروه اجتماعی: مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران در نشست خبری دیروز خود با اشاره به بحران‌های متعددی که تهران را تهدید می‌کند، هشدار داد که وضعیت کنونی پایتخت به مرز بحرانی رسیده است. او از بمب‌های ۳۰ تنی که تهدیدی جدی برای امنیت شهر به‌شمار می‌روند تا حفر چاه‌های عمیق توسط شرکت آب و فاضلاب که باعث خشک شدن درختان پایتخت شده‌اند، صحبت کرد. چمران همچنین از برخورد‌های خونی با زمین‌خواران و فقدان حریم برای تهران در مقابله با ساخت‌وسازهای غیرمجاز خبر داد. مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران در نشست خبری دیروز، بحران آب در تهران را بحرانی جدی خواند و گفت بدون تأمین منابع جدید، اجرای طرح جامع شهر کمبود آب را تشدید خواهد کرد. او اعلام کرد، شهرداری تهران با پیش‌بینی بودجه‌ای معادل ۴ همت (۴۰۰ میلیارد تومان) داوطلبانه اقدام کرده تا آب ذخیره شده پشت سد لار جمع‌آوری و به پایتخت منتقل شود. به گفته او، شهرداری تاکنون بیش از ۱۶۰۰ میلیارد تومان در پروژه انتقال آب از سد طالقان به وزارت نیرو مشارکت کرده است که پیش‌بینی می‌شود تا پایان شهریور ۱۴۰۴ به مرحله بهره‌برداری برسد. او از حفر چاه‌های عمیق توسط شرکت آب و فاضلاب در حریم تهران گلایه کرد و گفت این اقدام موجب خشک شدن نیمی از چاه‌های فضای سبز شهری شده است. به گفته چمران، نتیجه این کار خسارت به درختان در نقاط مختلف تهران است؛ به‌عنوان مثال پارک جنگلی چیتگر و بوستان سرخه‌حصار خشکیده‌اند. رئیس شورای شهر تأکید کرد که برای صیانت از باغات تهران، تفاهم‌نامه‌ای با قوه قضائیه امضا شده و هر روز پرونده‌های مربوط

فناوری

ناامنی مسافران و قطعی GPS

سازندگی بحران‌هایی که با قطعی GPS در کشور اتفاق می‌افتد را بررسی می‌کند

فائزه مومنی

گروه اجتماعی

حین و پس از حمله ۱۲ روزه رژیم صهیونی به ایران در خرداد و تیرماه امسال دولت برای جلوگیری از انحراف پهپادهای دشمن، سامانه موقعیت‌یابی جهانی (GPS) را در مناطق بزرگ شهر با ایجاد پارازیت و جعل سیگنال مختل کرد. با اینکه این اقدام در زمان جنگ حامی امنیت بود اما استمرار آن پس از آتش‌بس حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و امنیتی کشور را دچار بحرانی عمیق کرده است. اختلال‌های GPS در ایران عمدتاً از دو نوع جیمینگ (پارازیت) و اسبوفینگ (جعل) هستند. گزارش‌های فنی نشان می‌دهد که در جنگ ۱۲ روزه، پرتاب‌کننده‌های پارازیت با ارسال سیگنال‌های قوی، گیرنده‌های موبایل و پهپاد را از دریافت سیگنال‌های واقعی بازمی‌داشتند و حتی با ارسال اطلاعات جعلی، موقعیت‌های نادرست مانند باند فرودگاه مهرآباد یا دریای عمان برای کاربران نمایش داده می‌شد. این سیستم‌ها نه تنها GPS آمریکا بلکه شبکه‌های گلوناس (روسیه) و گالیله (اروپا) را نیز هدف می‌گرفتند؛ بنابراین، صرف جایگزینی نرم‌افزار مسیریابی کمک چندانی نمی‌کرد. روزنامه ایران گزارش داده که اسرائیل در حمله کوتاه ۱۲ روزه با استفاده از موقعیت‌یابی GPS برخی افراد را ترور کرد؛ لذا ایجاد پارازیت در سیستم موقعیت‌یابی جهانی «ضروری به نظر می‌رسید». کارشناسان نظامی نیز بیان کردند که سامانه‌های هدایت‌شوند- از پهپادهای تجسوسی تا موشک‌های هدایت‌شونده- به سیگنال‌های باز و بدون رمز GPS متکی‌اند و قطع این سیگنال‌ها می‌تواند، سلاح‌های دشمن را منحرف کند. البته محمدجواد آذری جهرمی، وزیر پیشین ارتباطات در کانال تلگرامی خود نوشت که اختلال گسترده GPS در سطح شهر پرهزینه و احتمالاً کم‌فایده‌است؛ زیرا پهپادهای نظامی حتی بدون GPS می‌توانند با استفاده از شناسه‌های سلولی (Cell ID) و LAC مسیر خود را پیدا کنند. او اینکه اقدامات را برای هوایپماهای دشمن بی‌تأثیر اما برای مردم «خسارت‌زا» دانست. همزمان جواد عامل، مدیرعامل «نشان» هشدار داده که ادامه اختلال‌ها «نه تنها بحران اقتصادی برای هزاران راننده تاکسی و فعالان حمل‌ونقل ایجاد کرده بلکه در صورت تداوم می‌تواند به یک بحران امنیتی» تبدیل شود. او توضیح داد که به دنبال اختلال ۱۵ درصد از کاربران فعال روزانه نشان و ۲۰ درصد از مسیر یابی‌ها کاهش یافت. علت کاهش، سردرگمی رانندگان است؛ برخی رانندگان در تهران ناچار بودند، مسیرهای خود را از طریق تماس تلفنی یا سوال از عابران پیدا کنند زیرا نقشه آنها را در جایی دور (مثلاً صحرای قم یا میدان‌های دیگر شهر) نشان می‌داد. تجربه رانندگان نشان می‌دهد که

الکترونیکی آنها به دفاتر خدمات واگذار شده اما تأکید کرد هر اقدامی برای سهولت کار معلولان انجام خواهد شد.

با چادر نمی‌توانیم جلوی بمب یک تنی را بگیریم

وی در ادامه بر لزوم تجهیز پناهگاه‌های عمومی تأکید کرد و گفت شهرداری مکلف شده تمام پناهگاه‌های موجود را بررسی و احیا کند و در ساخت مجتمع‌های پرجمعیت جدید نیز احداث یک پناهگاه عمومی پیش‌بینی شود. درباره ساختمان‌های نایلین هم یادآور شد، شهرداری بدون دستور قضایی نمی‌تواند آنها را بلمب کند اما افزود «هرجا ایمنی رعایت نشود باید بلمب شود» و دیگر نباید به ساختمان‌های نایلین اغماض شود. به اعتقاد او؛ وقتی بمب‌های یک تنی ساخته‌اند که تا ۳۵ متر نفوذ می‌کند؛ [نمی‌توانیم] یک چادر بکشیم روی سرمان و بگوییم پناهگاه شد. پیشنهاد دادیم، پناهگاه‌هایی ساخته شود که به صورت سالن‌های اجتماعات قابل استفاده باشد. چمران در پاسخ به پرسشی درباره تمدید دوره ششم شورا گفت با توجه به فضای موجود در مجلس و افکار عمومی این موضوع «عملیاتی نخواهد شد». او افزود تلاش شده در بودجه‌ریزی و پروژه‌های شهری توجه بیشتری به مناطق جنوبی تهران شود و هرچند عمده منابع از مناطق شمالی تأمین می‌شود، عدالت در تخصیص اعتبارات باید به طور یکسان رعایت شود.

در نتیجه، هم‌زمان با اختلال GPS کاربران اینترنت ثابت نیز با قطع و کاهش کیفیت مواجه شدند؛ پدیده‌ای که کارشناس امنیت سایبری آن را «اثباتی بر وابستگی شدید شبکه‌های مخابراتی به GPS می‌داند. شرکت‌های ارائه‌دهنده اینترنت، از جمله همراه اول و ایرانسل، در روزهای متعددی با قطعی گسترده مواجه شدند. همچنین بخش زیادی از رانندگان اورژانس و آتش‌نشانی از مسیر یاب‌ها استفاده می‌کنند. با اختلال GPS خدمات اورژانسی برای پیدا کردن نزدیک‌ترین مسیر به محل حادثه دچار تاخیر می‌شوند؛ تاخیری که در زمان‌های بحرانی ممکن است به قیمت جان انسان‌ها تمام شود. به علاوه عدم امکان تعیین موقعیت دقیق بیمارانی که از خدمات پزشکی از راه دور استفاده می‌کنند (مثلاً هنگام درخواست آمبولانس) باعث بروز مشکلات جدی در ارائه خدمات به موقع می‌شود. فاطمه مهاجرانی، سخنگوی دولت برای نخستین بار اختلال GPS را تأیید و اظهار کرد که مسیر یاب‌های داخلی نسبت به نمونه‌های خارجی کمتر تحت تأثیر هستند. با این حال این اظهار نظر با انتقاد مدیرعامل نشان مواجه شد؛ او تأکید کرد که اختلال سیستم‌اتیک است و ربطی به کیفیت اپلیکیشن ندارد. به دنبال این تأیید حسن میثمی، مدیرکل توسعه فناوری‌های نوین وزارت ارتباطات، اعلام کرد که بازگشت به شرایط پایدار زمانبر خواهد بود و رفع کامل اختلالات، نیازمند هماهنگی با تصمیم‌های مراجع بالاتر است. میثمی ضمن ابراز همدردی با رانندگان تاکسی و پیک‌ها، تأکید کرد که وزارتخانه موظف به اجرای تصمیم‌های امنیتی است و نمی‌تواند به تنهایی اختلالات را برطرف کند.

طرح مهاجرت به سامانه بیدو (BeiDou)

در میانه بحران، احسان چیت‌ساز، معاون وزیر ارتباطات، اعلام کرد که سیستم GPS تحت کنترل وزارت دفاع آمریکا قرار دارد و «اختلال‌های عمدی یا کاهش کیفیت خدمات می‌تواند، تصمیمی سیاسی باشد». او تصریح کرد که برخی اختلالات توسط سیستم‌های داخلی ایجاد می‌شود و همین موضوع، دولت را به سمت گزینه‌های جایگزین مانند بیدو سوق داده است. چیت‌ساز می‌گوید که به دلیل این کنترل سیاسی، برنامه‌ریزی جدی برای انتقال بخشی از خدمات مکان‌محور ایران از GPS به سیستم ماهواره‌ای بیدو چین در حال انجام است. وی بیدو را سامانه‌ای پیشرفته با دقت بالا و پوشش ویژه در آسیا توصیف کرد و گفت این انتقال، حوزه‌هایی مانند حمل‌ونقل، کشاورزی و اینترنت اشیا را در بر خواهد گرفت. اما به اعتقاد جواد عامل، این مهاجرت «پرهزینه» است و مشخص نیست چه زمانی اختلال‌ها رفع خواهد شد؛ او گفت مرجع تصمیم‌گیری درباره ادامه یا توقف اختلال‌ها نامشخص است. اختلال مداوم GPS در ایران، که ابتدا با هدف امنیتی و جلوگیری از حملات پهپادی صورت گرفت، به مرور به بحرانی اقتصادی و اجتماعی تبدیل شده است. این اختلال باعث کاهش درآمد هزاران راننده، رکود کسب‌وکارهای مبتنی بر موقعیت، افزایش نارضایتی عمومی و تهدید امنیت شخصی شهروندان شد. همچنین وابستگی شبکه‌های مخابراتی و اینترنت ثابت به GPS آشکار و قطع سیگنال‌ها موجب اختلال گسترده در اینترنت شد.

چمران اعلام کرد که؛ حریمی برای شهر تهران نمانده و عده‌ای زمین‌خوار و زمین‌دار که می‌خواهند خلاف بسازند از آن استفاده می‌کنند. ما به‌شدت برخورد می‌کنیم؛ تمام پرونده‌ها موجود است که نیروهای ما چاقو می‌خورند و زخمی می‌شوند.

در موضوعات باغات تنه‌ایم

مهدی چمران، رئیس شورای شهر تهران با اشاره به موضوع صیانت از باغات پایتخت گفت: «در موضوع باغات تنها مانده‌ایم و متأسفانه رسانه‌ها نیز با ما همراهی نمی‌کنند. برخی می‌گویند که ما باغات را تخریب می‌کنیم، در حالی که از لایحه جدید حمایت چندانی نشده و کسی هم از آن استقبال نمی‌کند.» او تأکید کرد: «ما باید طوری عمل کنیم که حتی یک درخت هم قطع نشود و در عین حال، افرادی که ذی‌نفع هستند نیز متضرر نشوند.» چمران با اشاره به پیامدهای اقتصادی تخریب باغات گفت: «سود این وضعیت به شهر نمی‌رسد، چون درختان نابود می‌شوند. ما جریمه قطع درخت را میلیاردی تعیین کرده‌ایم، اما باز هم برخی آن را پرداخت می‌کنند، چون در نهایت با ساخت‌وساز و فروش ملک، سود کلانی به‌دست می‌آورند.» او اضافه کرد: «در این میان، دلال‌ها و وکلا منتفع می‌شوند، چون ساخت‌وساز برای آنها صرف دارد اما نهایتاً این شهر و محیط‌زیست شهری است که ضرر می‌کند».

دیدگاه: یادداشت اجتماعی

در تقابل گفتمان‌های سیاسی

چالش‌ها و چشم‌اندازهای آموزش و پرورش

مریم اسماعیلی‌پور

کارشناس آموزشی

سیاست‌گذاری در حوزه آموزش و پرورش همواره تحت تأثیر کشمکش‌های سیاسی بین جناح‌های مختلف بوده است. نگاه جریان تمامیت‌خواه به آینده آموزش و پرورش پس از ابلاغ نقشه راه اجرایی سند تحول بنیادین در سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که در تقابل با نیاز و خواست بدنه، پیامدهای ملموسی برای نظام آموزشی در پی خواهد داشت. تأکید بر هویت اسلامی- ایرانی، تمرکززدایی محدود با نظارت حاکمیتی، بازنگری در محتوای کتاب‌های درسی، مقاومت در برابر الگوهای جهانی، اولویت‌دهی به عدالت آموزشی از سیاست‌های آموزش و پرورش در گفتمان حاکم است. بخشی از بدنه آموزش و پرورش که خود را از بازی قدرت در آپ محفوظ داشته است، ارتباط بیشتر با نظام‌های آموزشی بین‌المللی، کاهش سهمیه‌بندی‌های جنسیتی و مذهبی در آموزش عالی و البته تمرکز بر مهارت‌های نوین مانند تفکر انتقادی در مدارس را ناگزیر می‌داند. تجربه واقع‌بینانه نشان می‌دهد، شکاف بین شعار و عمل جدی است. سیاست‌زدگی مزمن شانه به شانه بحران مدیریت منابع انسانی داده تا کمیت بر کیفیت غالب شود. مقاومت در برابر تغییرات ضروری و شکاف روزافزون بین انواع مدارس را هم نباید نادیده گرفت. با نگاه میدانی، اینکه پیامدهای مثبت مورد نظر حاکمیت تا چه اندازه محقق شده، جای سوال جدی است؟ سوال اینجاست که یکپارچگی بیشتر نظام آموزشی با ایدئولوژی رسمی و تقویت گفتمان مقاومت و ارزش‌های انقلابی چطور به کاهش کارایی نیروی انسانی و مقاومت خاموش بخشی از معلمان، اولیا و دانش‌آموزان، افزایش مهاجرت تحصیلی و عمیق‌تر شدن شکاف بین نظام آموزشی و تداوم شکاف کیفی بین مدارس منجر شده است؟ آموزش و پرورش به مثابه میدان نبرد گفتمانی در نقطه تقابل نیروهای متنوعی قرار گرفته است. فشار برای حفظ هویت ایدئولوژیک از بالا و نیازهای متنوع جامعه از پایین، الزامات جهانی شدن آموزش و محدودیت‌های منابع مالی گستره که بسیار جدی است. سیاست‌های فعلی نشان می‌دهد که حاکمیت ترجیح می‌دهد به بهای کاهش ارتباط با نظام جهانی، کنترل هویتی و ایدئولوژیک خود را حفظ کند. اما پایداری این مدل در بلندمدت منوط به توانایی در پاسخگویی به نیازهای واقعی اقتصادی و اجتماعی جامعه است. آینده آموزش و پرورش ایران احتمالاً نه در قالب پیروزی کامل یک گفتمان بلکه در اشکال پیچیده‌تری از تعامل، مقاومت و سازگاری میان این نیروها شکل خواهد گرفت.

